Thomas Bernhard

Ungenach

ANLATI

Çeviren: Fatih Özgüven

UNGENACH

Thomas Bernhard 9 Şubat 1931'de Hollanda'nın Heerlen kentinde AvusturyalI bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Annesi yazarJohan-nes Freumbichler'in kızıdır. Bernhard, Viyana ve Seekirchen'de annesinin ailesinin yanında büyüdü. 1943 sonbaharından 1944 sonbaharına dek Salzburg'da yatılı bir okulda okudu. 1945 yazında Salzburg'daki Johanneum'a başladı. 1946 sonunda bütün aile Salzburg'a taşındı. 1947'de lise öğrenimine ara vererek bir bakkalın yanında çıraklık yaptı. 1948'de zatülcenp, 1949 ilkbaharında ağır bir akciğer rahatsızlığı geçirdi. 1949 Şubatı'nda büyükbabasını, 1950'de annesini yitirdi. 1951 yılına kadar Grafenhof'taki sanatoryumda kaldı, orada ilk yazarlık denemelerini gerçekleştirdi. 1952-1957 yılları arasında Salzburg Mozarteum Akademisi'nde müzik ve oyunculuk öğrenimi gördü; Artaud ve Brecht üzerine hazırladığı benzersiz bitirme çalışması büyük bir yankı uyandırdı. 1957'den başlayarak serbest yazarlık yaptı, uzun süreli olarak yurtdışında kaldı. 1965'te Ohlsdorf'ta (Yukarı Avusturya'da) bir çiftlikte yaşamaya başladı. Seksenli yıllarda Viyana'da da yaşadı. 12 Şubat 1989'da Gmunden'de (Yukarı Avusturya'da) öldü. *Kitap-lık* dergisinin Mayıs-Haziran 2001 tarihli 47. sayısında "vesikalık konuğu" olan Thomas Bernhard ile Kurt Hofmann'ın yaptığı bir dizi söyleşiden oluşan *Thomas Bernhard'la Konuşmalar* adlı kitap YKY tarafından 2000 yılında yayımlandı.

Türkçede başlıca yapıtları: *Wittgensteiıı’m Yeğeni,* Metis, 1989; *Kahramanlar Alaıtı,* Can, 1992; *Neden. Bir Değini,* Mitos, 1993; *Mahzen. Bir Vazgeçiş,* Mitos, 1994; *Soluk. Bir Karar,* Mitos Boyut, 1997; *Soğukluk. Bir Dışlanma,* Mitos, 1997; *Bir Çocuk,* Mitos, 1997; *Tiyatrocu,* Mitos Boyut, 1999; *Odun Kesmek,* YKY, 1999; *Bitik Adam,* YKY, 2000; *Eski Ustalar,* YKY, 2002; St’s *Taklitçisi,* YKY, 2003; *Yok Etme,* YKY, 2005; *Don,* YKY, 2006; *Beton,* YKY, *2007, Yürümek* • *Evet,* YKY, 2009; *Düzelti,* YKY, 2011; *Amras* • *Watten,* YKY, 2013.

Fatih Özgüven 1957 İstanbul doğumlu. Avusturya Lisesi ve İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. İletişim Yayınları'nda editör olarak çalıştı. 1999-2010 yılları arasında İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Sinema ve TV Bölümü'nde ders verdi. İlk yazısı *Birikim*

dergisinde çıkmıştır. Sinema ve edebiyat yazılarını *Yazko Çeviri, Yazko Somut, Çağdaş Eleştiri, Gösteri, Video-Si-neına, Sokak, Yeni Gündem, Express, Roll* dergileri ile *Cumhuriyet* ve *Radikal* gazetelerinde yayımladı. *Esrarengiz Bay Kartaloğlı* adlı bir romanı, *Bir Şey Oldu, Hiç Niyetim Yoktu* ve *Hep Yazmak İsteyenlerin Hikâyeleri* başlıklı hikâye kitapları ve *Yeriistünden Notlar* adlı bir denemeler derlemesi vardır. Borges, Nabokov, Henry James, Karen Blixen, Thomas Bernhard, Virginia VVoolf, Christopher Isher-wood gibi yazarların eserlerini çevirmiştir. *Radikal* gazetesinde sinema üzerine yazmayı sürdürmektedir.

Thomas Bernhard'm YKY'deki kitapları

Odun Kesmek *(1999)*

Bitik Adam *(2000)*

Eski Ustalar *(2002)*

Ses Taklitçisi *(2003)*

Yok Etme *(2005)*

Don *(2006)*

Beton *(2007)*

Yürümek • Evet *(2009)*

Ödüllerim *(2010)*

Düzelti *(2011)*

Amras • VVatten *(2013)*

Goethe Öleyazıyor *(2013)*

Ungenach *(2014)*

THOMAS BERNHARD

Ungenach

Almanca aslından çeviren

Fatih Özgüven

Anlatı

Yapı Kredi Yayınları - 4263 Edebiyat -1200

Ungenach / Thomas Bernhard Özgün adı: Ungenach Almancadan çeviren: Fatih Özgüven

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu Düzelti: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.

Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul Sertifika No: 12039

Çeviriye temel alınan baskı: Suhrkamp Taschcnbuch, 1998 1. baskı: İstanbul, Kasım 2014 ISBN 978-975-08-3078-5

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

İstiklal Caddesi No: 142 Odakıule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

http://www.ykykultur.com.tr e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

UNGENACH

... 4'ü gecesi, Zürih yolunda, oradan ABD'ye uçacağım, Chur'da Zumbusch Amcama gidiyorum, onun yanında birkaç gün dinlenmek amacındaydım.

Ama amcam Chur'da değil, tabii ancak bugün biliyorum bunu, vasim olan kişinin cenazesinde tabii, o yüzden az çok tamamen kendi başımayım, kafam dönüp dolaşıp Ungenach'la meşgul daima, oranın feshedilişi, bölüştürülmesi vb...

ve bir odadayım ki, bu odadan, şu an bana yemek hazırlamakta olan Bayan Morath, Splügen Geçidi'ni kuşbakışı seyrediyor ve hava soğuk olduğu (3 derece) ve aralıksız yağmur yağdığı için ve bende kütüphanenin anahtarı olmadığından, elimin altında gazete de bulunmadığından tüm zamanımı üvey kardeşim Karl'ın notlarıyla uğraşmakla geçiriyorum, düne kadar Gmunden'deki noter Mo-ro'daydı bunlar...

... bu notları arzum üzerine noter Moro bana tevdi etti ve üvey kardeşimin kısmen Afrika'da, kısmen Ungenach'da, kısmen Ungenach'dan Afrika'ya giderken ya da Afrika'dan Ungenach'a dönerken tuttuğu bu notları incelerken ara sıra kendi kendime notlar aldım...

... durmadan donarak, çünkü Chur kenti varolan kentlerin en soğuklarından biri, bildiğim en kasvetli kentlerden ve Graubündenliler dalgın -ya da bezgin- ya da düpedüz kafayı yemiş vaziyetteler karanlık ve soğuktan ve Chur'da, ama özellikle de Amcam Zumbusch'un evinde, yazın bile, şimdi olduğu gibi aralıksız yağmur yağdığı için, evleri ısıtmak zorundalar; ama ben soba olmayan, bu nedenle de hiçbir şekilde ısıtılamayan bir odadayım; gene de burada bulunmam yararlı.

Penceremin altındaki şelaleden sağır olmuş vaziyette, şunları kaydettim; Ungenach'a vardığımda (3 Nisan), hemen Ungenach'ın tamamen boş olduğunu ve her zaman korktuğum ama hep bahanelerle ertelemeye çalıştığım şeyi, vasimin cenazesine geciktiğimi gördüm... Karar verdim ki, Ungenach'a zaten gitmeyecek, ama on kilometre uzaktaki ve kuşkusuz

vasimin cenaze töreninin sürmekte olduğu Aurach'a da gitmeyeceğim, çünkü şu anda, akrabalarımı görmek değil tam tersi her an onlardan kaçınmak niyetin-deydim, onlarla sohbet etmek, hele Ungenach üzerine sohbet etmek istemiyordum, noter Moro'yu aramak istiyordum...

... ona niyetimi, vasimin ani ölümü ve Karl'ın bir yıl önce ortaya çıkan katli yüzünden tamamen üzerime geçmiş bulunan Ungenach'tan ve Ungenach'la bağlantılı olan her şeyden bu sebeplerle tüzel olduğu kadar da pratik ya da daha doğrusu tüzelden çok pratik olarak vazgeçeceğimi, orayı bölüştüreceğimi (yani; Ungenach içime dehşet salan bir yükten başka bir şey olmadığı için noter Moro'yu halen afallatan ama açıklandığında tabii ki herkesi de afallatacak bütün bölüştürme işini) daha Stanford'dan bildirmiştim...

Moro'ya bu niyetimi, Kirchengasse'deki ofisinde bana söylediği ilk cümlelerin ardından hemen tevdi etmiştim, kendisi olayı tamamen anlamış, vâkıf olmuş ve tarafımdan bildirilen tasarladığım şeyin en kısa zamanda ifası konusunda tamamen bilgilendirilmiş bulunuyordu.

Moro oturduğu berjere yaslandı ve dedi ki: "Kendimizi bir cinnet demek olan bu hayata göre konumlayışı-mızın, bütün bu zahmetin, ümitsizce çabalayışımızın beş para etmediğini bilmemize rağmen, anlıyorsunuz ya, buna rağmen, vasiniz olan beyefendinin de hep ifade ettiği gibi, *bundan ötiirii* yola devam etmek istiyoruz ve milyarlara karışan ve milyarlara karışırken şüphe çekecek derecede şişkinleşen bir kafayla yola devam ediyoruz, ve sonra da bu şüphe çekici kafayla orda-burda, arada sırada yola devam etmek artık elverişli olmadığı, artık imkânsız göründüğü, imkânsız *olduğu* halde, uzun sürelerle kafa gitmiş halde yolumuza devam ediyoruz...

koca koca tarih çağları hızlı hızlı geçip gidiyorlar, duruma göre, yarım hatta bütün bütün yüzyılları, kafayı kırmış olarak geçiriyoruz... hız düşkünleriyiz, bu yüzden yaratıcıyız... hız hummalarında acılar çekiyoruz, anlıyor musunuz, ama bu kafamız *yerinde* demek değil, *yerinde değil* demek de değil... kafamız yerinde mi, değil mi, bilmiyoruz...

evet, işimize bakalım," dedi Moro. "Bu bölüştürme işi...", ekledi: "tabii, sevgili Bay Robert, seziyoruz, her şey katakulli... sayın vasiniz bir keresinde bunu şöyle dile getirmişti: yapıyor, ediyor, değiştiriyoruz,

gerçekten yapıp edip değiştiremeden ... vaktimiz de yok kafa patlatmaya, kafamız var mı yok mu diye düşünmeye... Çelişkiler," dedi Moro, "beyinde ensest, absürd bir büyüklenme deliliğini oluşturan parçacıklardan kurulu nazik bir mekanizma...

ölüm arzusu... çünkü düşünen biz düşünmüyoruz, doğa düşünüyor... bazı günler katlanılmazlık bilincimize iniyor, irticalen konuşuyoruz, kitleniyoruz... ani bir doğal *yoğunluğu*, doğal bir *yorgunluk* izliyor... sayın vasinizin hep ifade ettiği gibi: kuşak sürrealizmi, ama doğa sürrealizmi kisvesinde...

iyice bilenmiş," dedi Moro, "bir kavrama yetimiz var. Anlağımız eleştirinin kendisi. Kafamız bir totolojinin mantıki sonucu... çünkü her şey yokedişi hedeflemekte...

konuya gelelim," dedi Moro, "devrim niteliğinde bir hareket, bu bölüştürme işi... bunda devrime yeltenen unsurlar görüyoruz... Konuya gelelim; mümkündür, aileniz ya da siz kendinizin demin ailemden geri kalanlar diye tanımladıklarınız, onlar sayın vasinizin cenazesinde iken siz, iki saattir şurada oturuyorsunuz ya, az çok tuhaf ama gene de garip biçimde devrim niteliğinde geliyor olabilir size bu durum... mümkün... Ama konuya gelelim; doğa rezilce davranır. Bu arada sizin benim bile *muhtemelen* vasinizin cenazesinde yani Aurach'ta olacağım, burda olmayacağımı varsaymış olmanız... ne olursa, nerede olursa, nasıl olursa olsun, insan hayalettir, daha da daha da çok hayalet, insanlar hayaletten başka bir şey değil... ve vasinizin sözünü zikretmek gerekirse, hayalet olarak yaşamak zevktir, birinci dereceden bir zevk...

Ungenach'ı ve sizin ifadenizle, ona ilişkin her şeyi bölüştürmek istiyorsanız, bu emsali görülmemiş bir şey. Hukuki durum basit olduğu kadar da çapraşık. Hakkınız var mı, belli değil. Koşullar benzeri görülmemiş cinsinden... bu kadar muazzam ölçülerde bir bölüştürme hatırlamıyorum...

... ayrıca siz, dediğiniz gibi, hemen bugün yola çıkmak istiyor, İsviçre'ye Chur'a gitmek istiyorsanız," dedi Moro, "bütün mesele bugün enine boyuna konuşulmalı, tespiti yapılmalı... temelde aynı durumda ve aynı koşullar altında babanızın davranacağı gibi davranıyorsunuz..." ve ekledi: "vasinizinki gibi böyle ani bir ölüm gerçekte hiçbir zaman ani bir ölüm

değildir... bir insan ölür ve bununla bir sayfayı çevirmiş olur... ve her şey, önceden yazılmış bulunduğu için de sürer gider... anladınız mı... bildiğim kadarıyla da siz ve sayın müteveffa vasiniz arasında en ufak bir duygusal bağ yok... ilişkinizin bilhassa özenli bir saygı çerçevesinde sona erdiğini söylemeyi de tercih etmeyeceğim...

... kardeşinizin mirasdışı olmuş olması, üvey kardeşinizin yani" - "öldürülmesi" dememişti- "şu durumda işleri kolaylaştırıyor."

Moro'nun sekreteri Bayan Zelter, bir deste yeni Ungenach dosyası, yanı sıra benim listelerimi, sıralamalarımı, ön hesaplarımı vb., getirip çekildi. Bunları Stanford'da hazırlamış ve yolculuğa çıkmadan önce önden Moro'ya yollamıştım, Moro, dosyaları, tapu sicili parçalarını vb. benim listelerim, sıralamalarım ve hesaplarımla karşılaştırmaya koyuldu.

"Karşılaştırma babında," dedi Moro, "yani karşılaştırma diyeceksek... temelde her şey, böyle muazzam bir ölçüde de olsa, basit... ama adalet önünüze birtakım engeller çıkarmakta ısrarlı, kendisi gayet saçma çapraşıklıklar üzerine bina edilmiştir... kafa karışıklığı olmadan da edemez...

dev bir bölüştürme," dedi Moro, düşünceli düşünceli, "benzeri görülmemiş bir şey, kesinlikle benzersiz... ama gidişat yıkımı hedeflediğinde, eski hayat deneyimlerinin yıkılmasını, yenilerinin gözden geçirilmesini... öyle ya, yenilikler birkaç bin yıl gerimizde kaldı... biz tarih yazanlar, tarih yazıyormuş gibi yapanlar, vasinizin sık sık kullandığı tabirle *tarih değiştiriyormuş aldatmacasına* kalkışanlar; zaman zaman daima haklı bir ses tonuyla, hatta insan hakkı tınılı bir ses tonuyla, sevgili Bay Robert, her şey yerle bir edilse yeridir deriz, sevgili Bay Robert...

çocukken sık sık Ungenach'a giderdim," dedi Moro, "babanız bölge valimiz iken, Ungenach'a girip çıkmışlığım var. Annemle. Kız kardeşimle. Sıcak yaz akşamları... Babanız zamanında bin iki yüz orman memuru istihdam ederdi, bilir misiniz... çok da uzak bir zaman dilimi değil, düşünüyorum da, sekiz yüz çiftlik işçisi... uşaklar, hizmetçiler..." dedi dalgın dalgın. "Ungenach'ın o zamanlar, Birinci Dünya Savaşı *ertesi* nasıl bir yer olduğunu bugün tasavvur etmek mümkün değil. Sonrasını, birinci savaş *ertesi*, ikinci savaş *öncesini* de... sonra vakit ayırır da bu dosyaları okursanız

göreceksiniz, Ungenach'a nelerin dahil olduğunu... Aziz pederiniz bile tam olarak bilemiyordu, Ungenach'a nelerin dahil olduğunu... sadece ve sadece benim babam, Ungenach'la ilgili her şeyi... sonra da *ben,* ama görevi devraldığım sırada Ungenach artık Ungenach değildi...

... ama her şey çekilip alındığında, doğa, toplum, nasıl adlandıracaksak artık, Ungenach'tan her şeyi çekip aldığında, nispeten kısa bir zaman zarfında çekip aldığında, otuz yıl içinde bir çeyreği gitti," dedi Moro, "geride hâlâ bir şeyler kalıyor, bugün, burda bu ülkede artık varolmayan bir şey...

dev bir bölüştürme olacak bu," dedi Moro, "tabii ki, Ungenach söz konusu olduğunda, daima değişiklikler vardı, yüzyıl başı öncesine kadar elverişli, yüzyıl dönümü ertesi elverişsiz, Ungenach için felaket niteliğinde olan değişimler... bir şey gitti, yerine bir şey geldi... temelde Ungenach daima hareket halinde oldu... Pederiniz, daha sonra da vasiniz mülkün daima hareket halinde olmasını sağladılar... yanı sıra hiçbir spekülatif unsur da olmadan... böyle bir cesameti görmezden gelmek..." dedi Moro, "bir noter için kolay değil, hele hele mülkün sahibi için... gerçekten de bu paketler" (hepsi de UNGENACH etiketini taşıyordu) "arşivimdekiler arasında en enteresanları" dedi Moro, "kuşkusuz öyleler... babam için Ungenach her şey demekti, ben kendim de sonuçta gecelerimi çoğunlukla bu evrakı inceleyerek geçiriyorum, uyku tutmadığında ya da düpedüz konuya olan ilgimden... bu sırada çok şey aydınlandı kafamda, bütün o bağlantılar... ve o bağlantıların deşifre edilmesi, ailenizle ilgili olarak, çünkü bu evrakta ailenizin nasıl birçok değişik istikametten geldiğini ve türlü türlü istikametlere gittiğini görmek mümkün... bu çoğu kez son derece garip aile üyeleri, bütün o hayat açlığı içindeki Zoiss'ler," dedi Moro, "nerden gelmiş, nereye gitmiş oldukları... yüzyıllar içinde... çünkü Zoiss'ler gerçekten tarih yazdılar, *bu* tarihi yazdılar, bilhassa Zoiss'ler yazdılar bu tarihi... sizin de bir Zoiss olarak tarih yazdığınız ve *bu* tarihi yazdığınız gibi... Amerika'da da olsanız, Zo-iss'lerin tarihini yazıyorsunuz ve de ülkemizin tarihini... bu paketler Ungenach ve Zoiss'lerle alakalı şeylerin sadece bir kesiti... aileniz, tabiri caizse bu Zoiss adı, tabiri caizse, ama aynı zamanda benimki de, Moro adı da bu zamanda benim adım, bu Moro adı, bu evrakla daima sıkı sıkıya bağlantılı oldu... babamla, annemle, babanızla ve annenizle alakalı, üvey kardeşiniz Karl'la alakalı bir sürü şeyi benim için bu evrak açığa

çıkarıyor... bundan da öte bütün memleketin tarihi, bu temelde ilk bakışta hiçbir şekilde kavranamayan manzara, popülasyon vs... Salzkammergut'un, Innviertel'in, Traunviertel'in, Hausruckviertel'in... bütün bu popülasyon yapısı, yukarı Avusturya varoluşu... kereste ya da diyelim, tuz ticaretiyle ilgili her şey... çimento tesisleri, dökümhaneler... eskiden tarih yazan özellikle tuz ve kereste ticaretiydi ve Zoiss'ler, bildiğiniz gibi münhasıran bu şehrin tarihini yazdılar, Zoiss'ler üzerine kurulu bu tarihi... bu kâğıtlardan, binlerce binlercesinden, hepsini okumak mümkün bunu, bu tarihi" dedi Moro, "temelde sizi artık hiç ilgilendirmeyen, artık hiç ilgilendirmeyecek bu tarihi... buna bir de Amerika'daki ikametinizi sürekli hale getirmeye kararlı oluşunuzu ekleyelim... bu tarih sizi ilgilendirmiyor, bu bir gerçek, ve de mütemadiyen duyduğumuz," dedi sayfayı çevirerek, "nereye kulak verirsek verelim duyduğumuz, alaşağı edenlerin sesi, gazeteleri açtığımızda da vb öyle, hep alaşağı etmeler... baş makalelerin doludizgin bir şiddete başvurma lafıdır gidiyor... hep bir hak, insan haklan tonu... boşlukları," dedi Moro, "devrim çimentosuyla doldurmak, sayın vasinizin dediği gibi, anlıyor musunuz devrim çimentosuyla pekiştirmek yani, sayın vasinizin ifadesiyle... boşluklar bugün dörtbir yanımızda anlaşılan... biliyor musunuz nedir, benim gibi, işinden, açık söyleyeyim, bıkmayan, tam tersi onu günbegün giderek daha da artan bir merak ve azimle ve aklını işin gereklerine vererek yapan biri, bir yandan kendini gitgide daha çok insanlardan ayrı tutmak, ayrı kalmaya özen göstermek, kendini insanlara kapatmak, ama bir yandan da insanlarla ilişkiyi en yapıcı biçimde, sevgili Bay Robert, yoğunlaştırmak, giderek daha artan bir inat tonunda güçlendirmek zorundadır... Böyle bir hem öyle-hem böyle durumunun neredeyse insanın iş yapma kapasitesinin sınırlarına gelip dayanacak kadar zor olduğunu kavramak kolay... varoluş daima ekstrem ve varolmak için çabalamak kendi başına zaten bir kendini beğenmecilik... ama gerçek bir sanat," dedi Moro, "kendini yüzde yüz insanlardan yalıtmak, ama aynı zamanda da yüzde yüz onların içinde erimek... ama işte bütün insanlık," dedi Moro "çok uzun zamandır tamamen sürgünde yaşıyor, kendini en zekice, çünkü kendi kendine karşı en acımasız biçimde doğadan ayırıp başka bir yere koydu, deliği oydu çıktı, sevgili Bay Robert, anlatabildim mi... bizim bildiğimiz, sözüne güvendiğimiz insanların, sayfalarını karıştırdığımız gazetelerin, kitapların, felsefelerin vb. en absürd biçimde anladığı ve kullandığı ve uyguladığı doğa anlayışı artık hiçbir şekilde var olmuyor, anlıyor musunuz... doğa artık yok, sevgili Bay

Robert,... bunu da bir Zoiss'ten daha iyi kim bilebilir," dedi Moro, "öte yandan bu yeni tandanslar, bu franstandanslar, bütün bunlar hâlâ eskinin doğa anlayışı," dedi Moro, "eski doğa anlayışının anarşizmleri, eski doğa anlayışının dev-rimleri... saçma," dedi Moro, "hepsi hâlâ o eski doğa anlayışı, şu halde: devrim uğruna, devrimden aşağısı kurtarmaz, eski doğa anlayışını devrime uğratmalı, bunun için deyeni bir doğa ve zihin çerçevesi icat etmeli," dedi, "tabii... yaşlılıkla karşı karşıya gençlik felce uğruyor... imha," dedi, "bu arada her türlü idiyotik devlet biçiminde yüzlerce, binlerce, yüzbinlerce yenileşme kendilerini bir teklif olarak sunuyorlar... şu sıralarda çok sözü edilen bu yeni doğa ve zihin çerçevesi, ama bir de şu eski doğa kavrayışı, anlıyor musunuz... kaba saba akılcıklarımızın günbegün kafalara yedirdikleri ama tabii haliyle bu kafalardan sindirilmemiş olarak halklara ulaşmak zorunda olan hayal ürünleri... tarihe bakacak olursak, korkunç bir halk aldatmacası ile baş etmek zorundayız... dev ölçülerde bir hayvanlık... tabiatiy-le," dedi Moro, "bir sükûnet döneminde değiliz, ve hiçbir sükûnet döneminde değilken bunun kafamıza dank etmemesi de iyi... muhakkak ki yoğunlaştırılmış, kızgınlaştırılmış bir cinnet döneminde, zarar görmüş bir doğal sinir merkezinde varolmaktayız, derdi sayın vasiniz, ve siz de görüyorsunuz ki Zoiss," birdenbire "Bay Robert" değil de "Zoiss" demişti bana, "Avrupa soytarı takkesini yeniden kafasına geçirdi... bok püsür bir kere daha hepimizin üzerinden geçecek... her yirmi ya da yirmi beş yılda bir oluyor, malum, ama gelecekte akıl almaz boyutlarda olacak... taşrada, iş gördüğümüz şehirlerde, bulaşıcı hastalıklar yazıp çizdiklerimizde politika kisvesi altında kasıp kavuruyor... içine girilen evler, kitaplar, politik sapkınlık koleksiyoncuları için hâzinelerle dolu... devletler mastürbasyon yapıyor, Amerika da Avrupa da, ve de dünya sathında rezil bir evlilik uyuşmazlığının onların bokları üzerinde tarih yazdığını görüyoruz yeniden... hükümetler alçakça sözlü propagandalarla kendilerini tüketiyorlar... komünizm, sosyalizm, demokratizm dünya çapında, gülünç bir mazoşizm kılığında... yakında dünya üzerinde, ya da daha doğru deyişle neyin nesi olduğunu anlamadığımız bu doğada, bu sadomazoşist yerküre cevheri üzerinde demek istiyorum, sadece iki ya da üç ağzı sıkı sıkıya kapalı buzdolabı, tabiri caizse kıtasal buzdolaplarıyla kalakalacağız, bunlarda geçmiş de gelecek de sonsuza kadar saklanıyor olacak...

bölüştürme," dedi Moro, "tamamen bölüştürmek, sizin için, şahsınız kalkıp Amerika'ya gittiğiniz için, o anakronik halklar çöplüğünde," dedi, "şimdi

gördüğümüz üzere, size artık Ungenach hiçbir şey ifade etmediği için, Ungenach sırtınıza binmiş bir yük olduğu için, mektubunuzda da belirttiğiniz gibi... ve siz orada, Stanford'da, ne talihsizlik ki, kimya dersi verdiğiniz için, Avusturya'da size kimya dersi verdirtilmediği için, sizi beyninizle birlikte anavatanınızdan tutup attıkları için, bütün o dâhi insanları, bu küçük, saçma ülkeye oranla çok büyük bir kafası olan, demek istediğim çok dolu bir kafası olan insanları, dışarı attıkları için... bu dev mirası kullanamamak...

bu muazzam bütünü bölüştürmek...," dedi Moro, "çünkü Ungenach'ı bölüştürmek suretiyle imha edeceksiniz, yani lafı dolaştırmayalım, Ungenach'ı tamamıyla imha edeceksiniz, sadece Ungenach'ı da değil... sizin, burada karşımda otururken idrak etmemi istediğinizi sandığım, gördüğüm üzere, Ungenach'la ilgili her şey, bütün bu tarih, önceden de dediğim gibi, gerçekten de tüm bu tarih, demiştim galiba, yeniden hepsini söylüyorum...

ama konuya dönelim," dedi Moro, "bu bölüştürmeyi gerçekleştirecek olursak, bu kesinlikle yıl sonuna kadar sürer, sebeplerden biri de benim Ungenach'ı bölüştürdüğünüz bütün bu insanlardan, bütün bu garip, büyük bölümü tamamen absürd nasiplenicilerden bir bağış kabul ibranamesi almam gerekmesi vb, ama sizden hediye alan bütün bu kişilerin hediyelerini kabul edeceklerinden de hiç kuşkum yok... bütün bunları bugün konuşacağız, sonra bana bir genel vekâletname imzalayacaksınız," dedi Moro.

"Talihsizlik," dedi Moro, "sizin Amerika'ya gitmiş olmanız, talihsizliğin de bu yüzden çıkmış olması..."

Moro dedi ki: "Üstelik biliyorum ki, sizin Amerika'ya gitmiş olmanız kesinlikle tesadüf değil, üvey kardeşiniz Karl'ın, o yüzde yüz bahtsız insanın Afrika'ya gitmesinin de kesinlikle tesadüf olmadığı gibi... ikinizin de Unge-nach'tan çekip gitmiş olmanız, temelde Ungenach'ı yerle bir etmek için...

Sizin Stanford'a tayininiz kuşkusuz olağanüstü ama tam da böyle talihsiz durumlar her şeyi mahvedebiliyor... tabii ki bütün bu olaylar sizinle benim aramda etraflı bir mektup trafiği gerektiriyor, konuyla ilgili olarak daha

birkaç kere yazışmak zorunda kalacağız, çünkü şu anda görünürdeki basitlik tamamen aldatıcı, sevgili Bay Robert, daha bir dizi rahatsızlıkla başa çıkmaya hazır olmalısınız, çünkü bir bölüştürme de ya da özellikle bir bölüştürme ve hele de böyle havsalaya sığmaz büyüklükte bölüştürme, çok büyük nahoşluklara yol açacaktır, tahmin etmeniz gerekir bunu, çünkü siz de ben de bir şeyler alacak olan bütün bu kişileri tanıyoruz...

... sonuç itibariyle, devrim yapmış olanlar da devrim yapmamış olanlar da, yeni, eskisiyle taban tabana zıt bir tabiat ve zihin tasavvuruna sahipler, kendi fikirlerince, eskisine taban tabana zıt bir toplum tasavvuru düşünüyorlar, bunlara uygun bir ilim, işçi sınıfı fikri vb...

Nasıl da üzerimizde bu sapkın tarih yüküyle hayatı katediyoruz boydan boya...

... bölüştürme yapacağınız bütün bu türlü türlü insanlar," dedi Moro, "şaşırtıyor beni bu konsept," dedi.

"Gerçekleştirmek bunu, sevgili Bay Robert, gerçekleştirmenin imhası demek, ama şimdi şu devrimi yapalım derler, çünkü bu bizim devrimimiz derler, bazen fantastik, bazen de basbayağı devrim işte ve de tersi," dedi Moro, "ve devrimle ilgilenmek zorundayız, doğal olarak devrimin ardından gelecek şeyle değil, derler, devrimi takip edecek olanla değil, devrimin hedeflemesi gerekenle, doğal olarak hedeflemek zorunda olduğu ile... gerçekte hedeflediği ile... ve nereye götürdüğü ve doğal olarak götüreceği neyse onunla... bu devrimi yapıyoruz, derler, çünkü yapmak zorundayız, çünkü devrim yapmak için daima sebep vardır... bugün tekrar devrim yapılmasını *gerektiren* bir devirde yaşadığımız için, derler, düşünülenin yapıldığı bir devirde, düşüncelerden, derler, gerçeklik yapıyoruz, gerçekten gerçeklik olan bir şey... ve de biz hepimiz, *biz* 'in düşünmediği, biz yerine doğanın düşündüğü, bizim hükmetmediğimiz, mutlak olarak doğanın hükmettiği bir dönemde bulunmak durumunda olduğumuz için...

bu yaz başı," dedi Moro ve aşağıya, sokağa baktı, "doğanın daima aynı olan bu hedefleri... bu her yıl yinelenen deri değiştirmesi dünyanın, bu doğa kibri, doğanın kibrinin renk öğretisi olarak tezahürü... bütün bunlar gene en yüksek noktasında... bakın, bütün bunlar yaratıyı deri doktorluğu olarak görenlere uygun işler," sonra ekledi, "felsefi mazoşizminize gelince, Zoiss",

düşündüm ki, kâh "sevgili Bay Robert" kâh "Zoiss" diyordu Moro ve bu her defasında belli bir anlama geliyordu, dedi ki "bu mazoşist feylesofluk, Amerika'da alışmışsınız buna, orda bir güzel semirtmişsiniz bunu... doğa, tabii ki," dedi, "bildiğiniz gibi kendisi bir doğa fenomeni vs ... ama," dedi, "tamamen anarşiden yoksun, ki anarşi tamamen insani, tamamen insani... Anarşi/ Politika/İnsan/Doğa vs." diyerek tefekküre daldı.

"Daha genç olsaydım," dedi Moro, "ve de adım Moro olmasaydı, siz de daha yaşlı olsaydınız ve adınız Zoiss olmasaydı... çünkü zamanla," dedi, "biliyor musunuz, kendinizde bulup işe yaramasını sağlayacağınız güçler, sırf kendinizi bir sonraki güne taşımak, ayakta durmak için sevgili Bay Robert, bu arada da idealistliğin saçmalık olduğunu düşünmek lazım, bu muazzam güçler, ki merhum vasiniz hep bunlardan bahsetmiştir, bu güçler üzerine hiç kafa yormayanlara, işte onlara karşı durmadan bu muazzam güçleri daha da geliştirmek, durmadan yenilemek ve keskinleştirmek lazım, bu güçleri hiç kaale almayanlara, bayağı, kayıtsız-koşulsuz, alçak, düşük olana, insan saçmalığına ve insan acımasızlığına karşı muazzam bir enerji geliştirmek lazım, anlatabiliyor muyum sevgili Zoiss, gayretkeşlikle, bu mektepli alçaklığıyla mücadele etmenin sancısı, perişanlık falan onlara hiç girmiyorum, ölümcül şeyler...

bugün ne çekiyorsak aklın elinden çekiyoruz, yoksulluktan değil ve yaşlılık gençliğin tersi, ki ben gençliği tamamen doğal bir kendini beğenmişlik olan, itici bir şey olarak tarif ediyorum... umarsızlığa kapılmamak için hangi yana bakmalı? Bu, sizin yaptığınız sevgili Zoiss, bu da bir pes ediş ve ihtimal ki çok daha utandırıcı... çünkü bu paylaştırma, bu, gördüğüm kadarıyla, akıl almaz boyutlarda bölüştürme... çünkü bu gelişme, toplumsallaşma, devletin ve de dünyanın bu şekilde miskinleşmesi de aynı biçimde absürd... çünkü sosyalizm ve komünizm peşinde hep birlikte telef olacağız, tıpkı kralların ve krallıkların peşinde telef olduğumuz gibi, *çünkii telef olmak mecburiyetindeyiz*... çünkü her şeyin sonuçta varacağı yer orası, çöküş... komünizm de sosyalizm de başlıbaşma ölümcül küresel ruh çöküntüleri, küresel sapkınlıklar... ama küresel çöküntüler dalgası da, küresel sapkınlıklar dalgası da başımızın üzerinden geçip gitmeli... her şeyin üzerinden geçip gitmeli... üç aşağı beş yukarı bir ömür boyu beni uğraştıran gerçek bu, bütün varlığımı bunun sultası altında geçirdim, üç aşağı beş yukarı buna zorlandım... işte bu bölüştürme de böyle anlaşılabilir, siz de

tıpkı bir cürüm erbabının cürmünü, hüküm giymiş bir cürüm erbabının, tepesinde sallanan müebbet zindan hapsini, mümkün olan en büyük duygu fukaralığını atlatmak istemesi gibi atlatmak istiyorsunuz bunu, çünkü gördüğüm kadarıyla, en ufak bir duygu kıpırtısı sergilemiyorsunuz... Ungenach'ı likide etmek istiyorsunuz, amenna... ama Ungenach'ı bölüştürerek imha etmek...

Sokağa gezintiye çıkanlar," dedi Moro, "anakronizmin en makul uygulayıcıları, onlar gezintilerini yaparken, en aklı başında olmayanlar arasında en aklı başında olanlar, aynı zamanda en bedbahtlar arasında en mutlu olanlardır, muhtemelen, sevgili Bay Robert, ama onlara en aklı başında olmayanlar arasında en aklı başında olanlar, en bedbahtlar arasında en mutlular oldukları söylenmez... gezintiye çıkmışlarla konuşulmaz... orada bir iş peşinde olup ya da olmaksızın dolananlara... her şeyden önce," dedi Moro, "insanlar can sıkıntısını muazzam bir prodüksiyon haline getiriyorlar... anlamsızlığa karşı anlamsızlık... ormanlarda dört dönen, sahil boylarında gezinen, koyaklara dalıp ovalardan çıkanlar, bildiğiniz gibi de günbegün iki milyara yakın insan durmadan etrafta koşuşturuyorlar... halbuki temelde kendini sadece yemek ve uyku için yormak yeterli... babam sık sık, ben şu sırada Hisamgut'la uğraşıyorum ya, babanızla bilhassa Hisamgut'ta gezintiye giderdi... Kammerhof bahçelerinden geçerlerdi... Laudach, Langbath, Grünau, Lindach, Rutzenmoos, Aurach... ve hatta Ungenach'ı alakadar eden sohbetler yaparak... ve çoğu zamanda, anladığım kadarıyla, tamamıyla nedensiz biçimde... muhterem pederiniz," dedi Moro, "ve babam gezinti tiryakisi idiler, ama katiyen anakronizme gönül vermiş insanlar değillerdi, ayrıca sayın vasiniz de öyle...

Yürürken düşünmek, bu eşzamanlılık," dedi Moro, "bunu sayın babanızda da vasinizde de gözlemledim, hayatta olduğu sırada kendi babamda da. Ben kendim gezintiye çıkmam. Bu yüzden de her şeyden önce babanızın güvensizliği ile karşılanmıştım... ayrıca vasinizin de... gezintiye çıkanlar çıkmayanlara, gezintici olmayanlara, anakronizmcilere vb güvenmezler... bu yüzden de bu güzel doğa, çok gariptir, doğayı kesintisiz, doğrusunu isterseniz tamamen karartan bir güvensizlikle doludur, etrafta gezenlerin gezmeyenlere karşı duydukları güvensizlikten oluşan incecik bir ağla..."

"Bu yüzden etrafta gezenlerle gezmeyenler arasında dostluk düşünülemez... sadece dostluk, o da hakeza," dedi Moro. "Ben burada sizin Lindach'la ilgili ya da Hisamgut'la ilgili tasavvurlarınıza baktığımda, gerçekten görüyorum ki, dostluk mümkün değil... çünkü bu iki emlak yüzyıllardır, dostluğun bir safsata olduğunu kanıtladılar... gerçekten saçmalık, sevgili Bay Robert... bir dostluğu sınamaya, onun sebeplerini, sonuçlarını, hedeflerini incelemeye, sonuç olarak *içini dışına çıkanncaya kadar* incelemeye, giderek daha aydınlatmaya kalkıştığımız ölçüde, avucumuzdan kaçar o dostluk, bir kâbus haline gelir Zoiss ve bakarsınız ki, kesinlikle var olmuyor, hiçbir zaman var olmamış, ve insanda idrak diye bir şey varsa memnun olursunuz bundan... onun da her şey gibi sonuca yönelik acımasız, gayriahlaki bir araç olduğunu... sayın vasiniz bunu sık sık dile getirmiştir; durmadan, hatta bazen *dur durak* bilmeden, sadece sonuca yönelik araçların peşini kovalıyoruz... günümüzde her yerde yol haritaları," dedi Moro, "yollar çiziyoruz, sayın vasinizin de hep ifade ettiği gibi, ama gerçeklik, gelecek bu yol haritalarını, çizilen bu yolları, bu çoğu kez fazlasıyla felsefi yol haritalarını, sokak ağlarını, doğru kelime belki de bu, düpedüz *yaya bırakıyor...*

Birçok çehrede aptallıktan başka bir şey görünmüyor ve bütün bu çehrelere aptallıktan başka bir şey vehmetmenin ya da onlarda başka bir şey aramanın ve kavramaya çalışmanın kendisi aptallıktan başka bir şey değil...

bu yüzden kitlenin mutlak biçimde aptal bir çehresi var," dedi Moro, "çünkü milyarlara varan aptallık doğal olarak katlanılmaz şey... ama aptallığın elinde daima araçlar da var, şu sıralar tekrar gördüğümüz gibi, yani şiddet, güç, sevgili Bay Robert, kendisi kadar aptalca olmayan her şeyin hayatını söndürmeye, söndürmeye ve yok etmeye yarayacak araçlar... ama bu esnada," -durdu, düşündü- "aptallık ve yoksulluk apayrı iki araç olmakla birlikte, gene de aynı hedefe varıyorlar... bugün ortalıkta olan bütün fenomenleri değerlendirecek olursak, şunu söylememiz gerekir ki, hiçbir şey bugünkü kadar grotesk olmamıştı, art arda gelen bütün çağlar birbirinden grotesk olmakla beraber... kuşkusuz," dedi Moro, "şunu da söylemek gerekir ki, sayın vasinizin de hep ifade ettiği gibi, insanlığın doğal olarak nefret edilen, soyları tükenmekte ve hemen hepsi imha edilmiş daha yüksek numunelerini yok etmek çok daha acınacak, zalimce, nasıl diyeyim, gereksiz bir şey, alçak ve aşağılık olanları sömürmekten daha çok

öyle, yani onları daha yüksek, belki de kendi varlıklarının daha yüksek bir seviyesine yöneltmek, onları buraya doğru sevketmekten çok. Demem o ki, onları olmadıkları bir mevkiye yerleştirmek, rezil ve alçak olanlar yükselsin, daha yüksek varlıklar daha da yükselsin diye vs ... ama insanoğlu büyük yenilgilere pek meraklıdır," dedi Moro, "ve de, bünyesinde en büyük mankafanın da dâhi biri ile aynı söz hakkı ve söz ağırlığına sahip olduğu demokrasi de tam bir deliliktir... bu bakımdan dünya da," dedi Moro, "dünya diye bir şey kaldı ise hâlâ, hep sonlanmanın eşiğinde olan dünya bugün sonu da aştı geçti artık, çünkü dünyanın sonu dedikleri de bir ergen saçmalığı sonuçta...

İnsanlar arasındaki mesafeler büyüyor, insan tekinin yalıtılmışlığı da büyüdüğü gibi... insanlar," dedi Moro, "zevkü sefa peşindeler ve alçak hayatlarla da yüksek hayatlarla da ilgili türlü türlü hikâye var, tiksinti duymadan dinlenemeyecek hikâyeler ve bunları gören biri tiksindiğini söylüyorsa bundan daha gerçek bir şey de olamaz."

AvusturyalI, Moro'ya kalırsa, öyle biriymiş ki, bu kolu kanadı kırık halka mütemadiyen Mozart'ı ya da Stifter'i, deli Raimund'u ya da cinnet-i âlem Wittgenstein'ı işaret etmek insanı üzüyormuş, tabiata bak demek, kuşkusuz AvusturyalI olan bir tabiata, hiçbir işe yaramıyormuş... "Günümüzde ne artık sahip olmadığımız iktidara (ve kültüre!) ne de bir zamanlar sahip olduğumuz [ya da belki hiçbir zaman sahip olmadığımız] iktidara (ve kültüre!) inanan yok, ya da belki hiçbir zaman sahip olmadığımız, çünkü dediğimiz hiçbir şeye artık inanılmıyor."

Korkunun nedenleri, dedi Moro, ucunu bucağını araştıracak olursak, tamamen ortadaymış, ama soru daima korkunun ne olduğu imiş.

Böyle bakıldığında, esas mefhumlar bizden en uzakta olanlarmış. Bu durumda da mefhumlar mefhum değilmiş.

"Her hayat kendi içinde bir sonuçtur," dedi Moro, "derdi sayın vasiniz sık sık, her biri sentez içerir... ve de feylesoflar, filozoflar değil bakın, felsefe yapar, yani bulanıklaştırır, karanlıklaştırır, kötüleştirir, imha ederler..."

Utanç kuşaklarının ardından utanmazlık kuşakları gelmiş.

"Şöyle ifade etmişti bunu sayın vasiniz; her şey utanmaz olduğumuzu kanıtlıyor, *bizim."*

"Zihin, kötü zihin, bunlar bütün beyinlerimizin yansıtmaları," dedi Moro.

"Sayın vasinizin de çok sık ifade ettiği gibi: büyük odalara girmek, daima daha büyük odalara girmek, mekâna girmek sonuç itibariyle... ama kime anlatacaksınız, her şeyin olabildiğince kavranamaz olduğunu... çünkü yoksul düşmüşlerin artık sahip olmadıkları (ya da hiç sahip olamadıkları!) mallarından mülklerinden, yaşlı insanların gençliklerinden, filozofların felsefelerinden, devlet adamlarının devletlerinden bahsetmeleri gibi durmadan çene yarıştırıyoruz...

... en büyük mutsuzluğu da," dedi Moro, "yüzyılların akışı içinde kilise dünyaya getirdi koydu, bünyesinde yüzyıllar boyunca hep aynı ruha zararlı dramanın oynanıp durduğu kilise, bu şirin faydalılık draması ki, yüzyıllardır sahneden inmez, daima sonsuza kadar uzar da uzar," dedi Moro, "tabiri caizse, dünya var olduğundan beri oyun repertuarda, kilise yani repertuarda olan, sevgili Zoiss, birkaç yüzyılda bir bir şeylerin üzeri çizilip yeni bir şeyler eklenir, ama daima önemsiz bir şeyin üzeri çizilir, önemsiz bir şey katılır, her daim kilisenin kazancına olan bir şey... o kurnaz inanç rejisörleri," dedi Moro, "dinimizin kurnaz reji asistanları... ve de bütün bunlar daima idarecinin en sessiz onayıyla gerçekleşir, inanç idarecisinin... ve bütün bu sirkin de yıllar yılı ziyaretçiden ve alkıştan yana hiç eksiği olmaz... kilise en kötü zamanlarda bile, hatta en çok o zamanlar ful çeker... ne yana baksak, tepe tepe analoji," dedi Moro, "hastalıklı sinirsel süreçler... adına yüzyıl dediğimiz dünyaya ilişkin kibirli bir kafa karışıklığı."

"İşimize bakalım," dedi Moro, "demek ki Peiskam Ko-rusu'nun tamamı kuzeniniz Linus'a devrolunuyor."

Simplon Ekspresi, diyor Bayan Morath, bugün sabah erken saatlerde, geleneği bozmayarak, bir işçi treniyle çarpıştı, şimdiye kadar bildirilen on sekiz ölü arasında Chur'dan da iki kişi var.

Heyecan verici olan, dedi Moro, kafayı, kafamızı dedi, kâh fiziğe kâh metafiziğe daldırması ve böylece hem fiziki hem de metafizik biçimde yaşlanması ve kendini bu yolda harcaması.

Bayan Morath soruyor, "Hof"a gitmek ister miymişim diye, ama benim keyfim yok.

"... sadece Kammerhof bahçelerinin bile en az iki milyon değerinde olduklarını göz önünde bulundurmak lazım," dedi Moro, "bunlar kuzeniniz Schabinger'e gidecek olurlarsa, Kammerhof bahçelerinde tek bir el bile silah atmaya artık izin verilmeyecek... bunlara ilaveten kuzeniniz Schabinger, Hongar'daki bazı gayrimenkulleri de alıyor... kaba hatlarıyla not ediyorum... Fraulein Zelter bunların hepsini temize çekecek sonradan... bütün bunlar misli görülmemiş bağışlar," dedi, "topraklara gelince, ormanları, işlenmiş tarlaları vb, taş ocaklarını, kireç ocaklarını, şehirdeki sıra evleri, mobilyaları vs... objeler ve mobilyalar, demek istiyorum, ayrıca not ediyorum... orman parsellerini de ekili alanlardan ayrı not ettiğim gibi... Kammerhof bahçelerinden bahsederken aklıma geldi, tarım bölge müdürlüğünün en son ölçüm esaslarına göre sekiz yüz yirmi buçuk hektarlık bir alan kapladığını biliyor musunuz buranın... Hongar'da çok sık pederinizle birlikte bulunmuşluğum var, çok erken saatlerde tırmanır, çoğu zaman ancak gece geç saatlerde inerdik... temelde bütün iş çocuk oyuncağı, çünkü en ince detayına kadar hazırladım ve gayet güzel detaylandırdım, tabii bu konuda Fraulein Zel-ter bana en büyük, en vazgeçilmez yardımlarda bulundu... bütün Avusturya'da Ungenach da dahil olmak üzere sadece on sekiz adet sahipli büyük ormanlık alan bulunduğunu biliyor musunuz?" dedi Moro, "ve bu bölüştürme işi yapıldıktan sonra, sadece on yedi adet kalacağını... hukuki işler insanı acılaştırır, elini ayağını bağlar, her şeyden önce de hukuki işlerle uğraşmak zorunda kalanların, bir ömür boyu... sonra sırada," dedi, "Hisam, VVöller bahçeleri, Rutzenmoos ve Grasberg'deki ormanlık alanlar var... şunu da söylemeliyim, an itibariyle ulaşılmaz olan yeğeniniz Süssner", -Moro "Stein hapishanesinde yatan" dememişti, - "bana her zaman son derece kuşku uyandırıcı biri gibi gelmiştir... ki kuşkularım da zaten sonradan doğrulandı... temel olarak bütün bu tıp okuyan tipler, bizim gibi kadavrası bile işe ko-şulabileceklerden para sızdırmak için okuyorlar sadece... tıp demeyin bana!... Süssner'e sahip olduğunuz emlakların en güzellerinden birini veriyorsunuz, itiraf etmeliyim, ve tabii ki, burada gördüğüm gibi, en çok gelir getirenlerinden birini... Süssner'in babası olabilecek hekimlerin en kötülerinden biriydi, akla gelebilecek en kötülerden biri... bu insanlar her zaman fevkalade şüphe

çekiciydiler... Süssner'in annesiyse bizzat pederinizin güzel, kabasofu bir taşra orospusu olarak niteleyeceği şeyin ta kendisiydi..."

Gerçekten de, bir zamanlar, yıllar önce, babamın Süssner'in karısıyla ilişkisi olduğuna ve babamın her hafta bölge tarım müdürlüğüne gitme bahanesi ile, şehre Bayan Süssner'le buluşmaya gittiği ya da tersine kadını şehirden alıp Ungenach'a getirdiğine dair söylentiler ortalıkta dolanmıştı, tam olarak Gmöse'deki kulübeye gitmişler... Ben söylentiler hakkında bildiği her şeyi dökülmeye başlayacak diye beklediğim halde Moro söylentilerden hiç bahsetmedi.

"Demek ki, Süssner'e Hisam düşüyor," dedi Moro, "bu hazin gerçek beni düşündürdü bölüştürmenizin ciddiyeti hakkında... neyse," dedi Moro, "bütün bu mesele muazzam bir yekûn tutacak harçlarla kördüğüm olacak tabiatiyle, muazzam bir yekûn," derdi art arda, "Bu insanların ödemeleri gerekecek inanılmaz vergilerden hiç bahsetmiyorum, siz onları bu durumda, bana öyle geliyor ki, en saçma biçimde... neyse," dedi Moro, "siz kendiniz ise bu bağış için Unterach malikânesinin satılışı dolayısıyla cepten beş kuruş vermeyeceksiniz... ayrıca satış işini hale yola koydum bile... sanıyorum işin Unterach'la ilgili kısmı, hemen gelecek hafta halledilmiş olur... Unterach'ı sattığım takdirde, bu bölüştürme işini eksiksiz gediksiz finanse edebilirim... ama tabii bu bölüştürme sizin için Amerika'da aniden üzerinize yıkılacak bir resmi belge nefretine sebebiyet verecek, tahmin bile edemeyeceğiniz boyutta bir resmi belge nefreti... Hisam'daki emlağın sadece Ager'in kuzeyindeki yatan kısmına bile aşağı yukarı on iki bin değer biçiliyor, aşağı yukarı, ama büyük olasılıkla gerçek değeri çok daha fazla... ama Süssner meselesine gelince," dedi Moro, "üstelik de Süssner yani... ama siz beni dinlemiyorsunuz, nerdeyse üç saattir konuşuyoruz karşılıklı, en önemlisi de Süssner'den bahsediyoruz, ve onun gibi yasayla başı dertte olarak yaşayan insanlardan, siz kalkıp bağış yapıyorsunuz bunlara... ama dinlemiyorsunuz."

Hayat doğrudanmış, ölüm dolaylı, "müteveffa vasinizin dediği gibi", dedi Moro.

Moro'lar, çok eskilere uzanan zamanlardan beri noterdiler, avukattılar, hepsi Gmunden'de otururlardı. Kirc-hengasse'deki Moro'ların evi şehrin en eski evlerinden biri, hatta yanı başındaki beş yüz yıllık eczacı evinden de eski ve

iki yüz yıldır da Toscana asıllı Moroların tapulu malıdır. Atalarımdan biri Floransa'dan gelirken Morolardan birini yanında getirmiş at uşağı olarak istihdam etmek üzere. Morolar da Gmunden'deki herkes gibi hastalıklıdırlar ama uzun yaşarlar. "Evden çıktın mı bir kere, demişti sayın vasiniz bir vesileyle," dedi Moro, "bir iş için mahkemeye çıkmak, mahkemeye, ağır ceza mahkemesine *biat etmek* üzere - bir de bakarsın hüküm giymişsin, her halükârda hüküm giymişsin," dedi, "çoğu kez yıllarca zindan hapsi, karanlık hapsi, elbette ki hücre hapsine hüküm giymişsin, işte öyle dönersin eve."

Yaptığım bölüştürmeden pay alacak kişiler:

I.

Schabinger (Kammerhof bahçeleri, Hongar'daki gayrimenkul)

Gruber (Rutzenmoos)

Goi (VVöller bahçeleri)

Söllner (Langbath)

Lent (Vöcklaberg)

Schrögendorfer (VVankham/Peiskam Korusu) Stadlmayer (Brauching)

Plöchl (Matrei evleri)

Süssner (Hisamgut)

Hippel (Neukirchen)

Anschütz (Loifarn)

III.

Hennetmayer (Hildprechting)

IV.

Ehrlich (Viyana'daki sıra evler)

Sinzheimer (Parz)

Palant (Gmös)

Zumbusch (Murschalln)

V.

Turegg (Lagross)

Dapprich (Holzkrumm)

Köchert (Altmünster)

Rosenstingl (Traich)

Schickinger (Föding)

Spalt (Kirchham)

VI.

Hufnagl (St. Konrad)

VII.

Pauser (VVeiermayer-Değirmen/Bıçkıhane)

Urıterach Malikânesi satışından elde edilecek meblağlarla tazmin edilecek kişiler:

Asamer

Radner

Reifenberges

Kothmeier

Maxwald

Bölüştürmemden nemalanacak kişilerle ilgili aldığım notlar; Schabinger durmadan *old groıvth, broken forest, loıv bush* diyor, ağzını açtı mı sadece orman ve koru sözü eder, kereste, kereste türleri, kereste ihracatı, peynir ağacı, Kapok ağacı, ikincil alan, yangın alanı, çıplak alan vs gibi şeylerden bahsediyor... yaz geldi mi kışın ormanlarında kazaya uğrayanlar üzerine kafa patlatır, onları büyük tasvir yeteneğiyle anlatır... sakin, kendi bakışından üretilmiş cümlelerle işçilerinin gündelik rutinini yazar, arazideki iş arkadaşlarını gerçeğe yakın bir pazarlık sürecinin dinleyicileri haline getirir (Babam). Eğitimine, soyuna sopuna nazaran idrakini hep daha geliştirmeye çalışır, gerçeğe bir düzen vermeye. Geometride, yüksek matematikte kendi kendini yetiştirmiştir.

Grıtber, satranç oyuncusu "hayatını yaşamanın en iyi imkânlarından birini bulmuştur" (Babam). Çapkın, Ampir konsol toplayıcısı. "Dünyaların daima daha derin katmanlarına doğru." "Yaşlılık tanımı olarak sonsuzluk." Berrak bir bilinçtir. "Doğabilim olarak ölüm, yaşam-yaşamayla yan yana."

Goi, sakin, Brixen'in yukarısındaki Fersenagut'taki bir vaftiz töreni sırasında bizim hepimizden farklı olduğunu ortaya koymuştu, biz olanca coşkuyla bağlarda büyük bir ateş yakmışken o babasının kütüphanesinde Kierkegaard'ın felsefi fragmanlarıyla meşguldü... ansızın kendisine hitap edilmesine, hitap edilen olmaya her biçimde büyük tepki duyan. Kız kardeşleri koyu yeşil Steiermark kumaşından biçilmiş giysilerini kuşkuyla karşılarlardı. Babamın cenazesinde, belki vasimin cenazesinde de, bir de bu yeşil kostümün üzerine köken itibariyle Güney Tirol dağ çobanlarının giysisi olan siyah bir pelerin geçirmişti. O sıra Aurach'taki mezarlıkta, sonbahar sonu Fersenagut'a bağbozumuna davet etmişti beni, reddetmiştim, çünkü Stanford'a gitmeye hazırlanıyordum. Sende tehlikeli bir iç huzursuzluğu gözlemliyorum, demişti.

Söllner, yirmi sekiz yaş, dört kız kardeş, hiçbiri evlenmemiş, hepsi ondan yaşça büyük, dış dünyaya tamamen kapalı, hayatı Langbath gölü kıyısında geçiyor. (Ekolali, katalepsi, uyuşukluk hali, ekopraksisi var.)

Lent, 1931 doğumlu, Vöcklaberg'deki başarısızlıkla sonuçlanan biyoloji eğitiminin ardından taşocağı bekçiliği görevi yapıyor. İki çocuk. Müziğe

duyarlılığı çok yüksek. (Otizm.)

Schrögendorfer, Linus, dünya umurunda olmadığı için tamamen insanlardan uzaklaşmış, Peiskam Korusu'nda yaşıyor. ("Hiçbir şeyi anlamıyorum.") Otizm.

Stadlmayer, 1917 doğumlu, babamın da vasimin de güvenine mazhar oldu, Brauching'deki çimento fabrikasında baş müfettiş. Kendi çocuklarını kendinin saymıyor, karısından tiksiniyor. "Doğam gereği mesleğe gömüldüğüm için."

Plöchl, Konrad, travma. Brenner Geçidi'nde ana basının ölümüne yol açan talihsiz olayın sebebi şiddetli sağanak.

Hippel, Georg, Gemona del Fruli çıkışında karısını ve çocuklarını kaybetti. Şimdi orada bir anıt var. Yeni arabalarıyla Venedik'e oradan da Padova'ya gitmeye niyetlenmişlerdi. Neukirchen'de dergi ambar görevlisi olarak çalışıyor.

Anschütz, Josef, 1941 doğumlu, Loifarn'da avukatlık yapan babası kendini vurarak intihar ettikten sonra hukuk mesleğine girmek zorunda kaldı. Feistritz'li bir kereste tüccarının kızıyla evlendi, karısı geçen yıl öldü. Yaptığı spekülasyonlar sonucu her şeyini kaybetti.

Hennetmayer, Kari, "Doğa teologu." (Babam.)

Ehrlich, Franz, filozof, Viyana.

Sinzheimer, Ludvvig, koru çalışanı, annesi (bugün İtalya'da olan) Tarvis'e geri döndü. Annesi oradan, Reschen'de yaşayan oğluna, her hafta yazdığı mektuplar aracılığıyla (aile armalı kâğıtlara, üst üste çatılmış iki kılıç, altında bir alabalık) Kanal Vadisi'ndeki uzun gezintilerini, birinci ve üçüncü kocasına ilişkin hatıralarını anlatıyor. İkincisiyle hayatını paylaşıyor. Mektuplarda sık sık dik geçitlerden, garip hayvanlardan, hâlâ gömülü duran definelerden, zina yapanlardan, kazalardan, definelerden, geri zekâlılardan bahsediyor. Kârntner'le, İtalya'yla ilgili her şeye nefreti. "Sonuç itibariyle yüce kayalık duvarlar arasına sıkışmış, kendi yalnızlığının kurbanı." (Babam)

Palant, Franz, Kirchham'da vasıfsız işçi. Birlikte ilkokula gittik.

Zumbusch, Chur'lu amca filozof, değirmen sahibi, Splü-gen Geçidi'nde gişe denetçisi.

Turegg, 1938 doğumlu, tiyatrobilimci, banka sahibi. Eğitimi tamamlanmamış.

Dapprich, Ferdinand, Graz'la Roma arasında iki arada bir derede. İşi yok. Hemen hemen tüketilmiş bir servete sahip. Saralı anne.

Köchert, Robert, bira imalatçısının oğlu. Bir "Balık Kita-bı"nın müellifi.

Roseııstingl, 1926'da Krakovv doğumlu, denetçi.

Sclıickinger, vasıfsız inşaat işçisi. Kammerhof bahçelerinde konuşma.

Spalt, şehirde bahçıvan, Gmundenli, Am Hochkogl 23 numarada menkul.

Hufnagl, genetikçi, *hıdiiklemeli Mıttası/oıı Fenomenleri* ve *Kromozomlar ve Gen Türlerindeki Mutası/onların İspat Metotları* başlıklı çalışmaları var.

Paııser, Sergius, filozof, dünya adamı, mistik.

Unterach'm satışından pay alacaklar:

Kulterer, dini otorite, Vöcklabruck;

Hofrad, August, Reindl değirmeninde ağaç işçisi;

Ayrıca:

Fabian, Titus, vasıfsız işçi, halihazırda Garsten cezaevinde;

Absam, Nikolaus, ustabaşı, halihazırda Şuben cezaevinde;

Ritzinger, Viktor, halihazırda Göllersdorf cezaevinde;

Kobernausser, Justin, halihazırda Am Steinhof akıl hastanesinde.

"Bir keresinde ikimiz Fronleich yortusunda Hongar'da gezerken, sayın vasiniz demişti ki bana," dedi Moro, "ön Alplerin bu kuşkusuz en güzel tepesinden, bu kadar yüksek bir mevkiden aşağıya böyle bir manzaraya bakarken, anlıyor musunuz, o manzaranın içinde olup biten, ezel ebed olmuş bitmiş, olup bitecek, anlıyor musunuz sevgili Bay Robert, bu manzara ile ilgili geçmiş ve halihazırdaki ve gelecek her şey aynı anda aklımızdan gelip geçer... aşağıdaki manzaraya başka türlü bakmak mümkün değildir...

... tarihte daima tekillikleri, mümkünse de yalnızca en alt seviyeden tekillikleri görürüz, sayın vasinizin daima ifade ettiği gibi... belli belirsiz olanı geri kazanır, tarih olarak yeniden inşa ederiz... insanların arasındayken insanları gözlemleyebiliriz evet, ama çok iyi anlayamaz, hele hele haklarında hiç yargıya varamayız... gözlem durumundan çıkıp yargı durumuna geçebilmeli insan... mamafih konunun nesnesine yaklaşmak, sayın vasinizin dediği gibi, bizi

konudan uzaklaştırır... ara ara huzur isteyişimiz gibi," dedi Moro, "ara ara da huzursuzluk...

işte böyle, sayın vasinizle fırsat buldukça sık sık birlikte olurdum, böylesi cümleler duymak için... elbette," dedi Moro, "son zamanlarda, artık hepimizce malum olduğu gibi, hastalığının ilerlemesiyle birlikte, önce Ungenach'ta olup bitenleri hale yola sokmayı ihmal etmeden, etrafı çok telaşa vermeksizin her şeyden el etek çekmişti... size haberi telgrafla bildiren bendim," dedi Moro, "noter olarak ben," dedi, "bu telgrafı çekmek zorunda kalmıştım, kolay olmamıştı, sevgili Zoiss... gerçekten de vasinizin ölüm haberi yayıldığında Ungenach'ta ortalık birbirine girdi... ama biliyorsunuz, sayın vasinizin esas itibariyle pederinizin vasiyetnamesi üzerinde en ufak bir etkisi olmamıştı, bu vasiyetnamede tabii ki her şey size ve tabii ki üvey kardeşiniz Karl'a bırakıldı... üvey kardeşiniz Karl'ın ölümünden sonra da vs..."

"Sayın vasiniz Ungenach meselesinde olağanüstü feraset gösterdi, kılı kırk yardı... derken üvey kardeşiniz Karl'ın ölümünden sonra tek vâris siz kaldınız... pederiniz de sayın vasiniz de, bildiğim üzere, mülkün paylaştırılması üzerine hiçbir şey söylemedi... siz kendiniz de Ungenach'la pek ilgilenmediniz... Ungenach'ı bölüştürme niyetiniz de buradan yol

buldu... böylesi bir bölüştürmenin mümkün olup olmadığı... mülkün ne kadar büyük olduğunu görünce şimdi kendiniz de şaşırdınız, oysa Ungenach bir zamanlarki halinin yarısı bile değil... böyle bir heyulanın ağırlığını üzerinizde hissetmek istememeniz... kendinize sadece otuz bin dolar ayırmanız, bu kadarıyla yetinmek istemeniz... otuz bin dolar size bütün bir gelecek için yeter sanıyorsunuz çünkü... Amerika'nın sizin için anlamını bilmiyorum, hiç Amerika'da bulunmadım... ayrıca kesinlikle Amerika'da yaşayabilecek bir insan değilim... Avrupa'da herhangi bir yerde bile yaşayabilecek bir insan değilim, anlıyor musunuz, burada bu memlekette, kendi memleketinde bile var olabilecek biri değilim... ne garip, ikinizin de, üvey kardeşiniz Karl'ın da sizin de bu ülkeyi terk edip gitmeniz, üvey kardeşiniz Kari Afrika'ya, siz ise Amerika'ya... size burada kendinizi geliştirme imkânı verilmediği için," dedi Moro. "Anlayamıyorum," dedi, "bu ülke bütün değerli insanlarını kaçırıyor, dışarı atıyor, neredeyse dünyanın başka yerlerine sürüyor... bunu anlayamıyorum... ama tabii bu ülkede hayal edilebilecek en korkunç koşullar hâkim, devlet mekanizmamızın çarkını çeviren akla hayale sığmaz bir eblehlik... bu ülkedeki çoğu şey, hatta her şey gülünç, kabul ediyorum... doğal olarak acıklı, gülünç, tiyatro... burada bilinçli olarak ölünüyor, yaşayan ölü olunuyor, ziyan olunuyor, yaşayan ölü olmaktan başka şansımız yok... bunu düşününce beni bir ürperme alıyor, sevgili Zoiss... ama bütün bunlar karşısında çaresiz ve âciz kalınıyor... böyle korkunç kıyaslamalar içinde uyunamıyorsa, uyku tutmuyorsa ve insan kendi kendine anavatan alelade, acımasız bir budalalıktan başka bir şey diyorsa... utanmazlıktan... çocuklar," dedi ve pencereden aşağı sokağa baktı, "tamamen olaylara koşut yaşar, oyun oynarlar, yetişkinlerse insanlıktan çıkar, hissizleşirler ve aslında artık yokturlar... Ölüm döşeğinde bir güldürü ya da dörtbaşı mamur bir ortaoyunu yazabilen varsa, o her şeyi başarmış demektir. Akıl hastanelerinde herkesçe bilinen delilik var, derdi sayın vasiniz, akıl hastanelerinin dışında ise yasadışı delilik... ama her şey delilik, başka bir şey değil."

... artık, kesin karar verdim, Akra'ya yani Afrika'ya dönmeyeceğim, durumlar şahsımın oraya dönmesine imkân vermiyor...

... daha dün, eşyalarımı toplamakla ilgilendim ve daha Robert'le sohbet sırasında yarın yola çıkabileceğimi düşündüm, her şey yarın yola çıkabileceğimi gösteriyordu, 24'ünde geliyorum diye Dakar'a McDonald'a

da yazdım, Stirner'e de, mühendis Reitmayer'e de, yani dün yarın yola çıkacağımı, son üç yıldır çalıştığım yere geri döneceğimi düşündüm...

elde var sıfır, sadece Afrika'da böyle bir işin anlamsızlığını itiraf etmek zorunda kalmak... ve Atakpame'deki (Gana) McDonald aracılığıyla, babamın öldüğü gün yarıda bıraktığım işe gelecek hafta orada, kaldığım yerden devam edeceğim haberi...

Ungenach'tan çekip gitmek gayet tabii, sırf Amerika'da ders veren kardeşim Robert'i göz önünde tutarak bile, o da yarın Ungenach'tan ayrılıp, Stanford'a geri dönüyor... ama ben hep hayırlı amaçlar peşindeyken, Robert'in hayırlı amaç falan umursadığı yok... tam da bu hayırlı amaç hakkında, aynı zamanda genel olarak hayırlı amaç denen şey hakkında düşünüyorum son haftalarda, aylarda, hatta muhtemelen yıllardan beri durmadan... sadece Afrika'da yaşayabileceğim fikrine hapsoldum çünkü, tıpkı Robert'in de sadece Amerika'da yaşayabileceğini düşünmesi gibi... çünkü hep şuna inandım ki, Afrika benim tek varolma imkânım... benim için Avrupa'da imkânsız hale gelen ne varsa sadece Afrika'da mümkün... bu düşünce, benim için

henüz hiçbir önkoşul oluşmamışken, çünkü yıllarca yalnız, anne babamla, şimdi de vasimle, Robert'le yaşadığım için, beni McDonald'la bağlantı kurmaya ve McDonald'ın önerdiği pozisyonu kabul etmeye götürdü... çünkü artık birden kaldıramaz olmuştum Robert'in Amerika'da olmasını ve orada büyük başarılar elde etmesini... son derece şahsi başarılar... bu yüzden nasıl hevesle kabul ettim McDonald'ın bana önerdiği pozisyonu... son dakikaya kadar, Dakar'a sonra da Akra'ya ayak bastığım andan itibaren... ama bugün görüyorum ki, artık Afrika'ya geri dönemem, tam da kardeşimin Stanford'da olması ve Stanford'da kalacak oluşu için, her halükârda Amerika'da...

şimdiyse McDonald haklı olarak benden bir açıklama bekliyor, burada devreye giren ve müthiş bir şiddet eşliğinde süregelen koşulları tasvir etmemi istiyor, ne kadar da imkânsız bir kendini temize çıkarma... ama McDonald'a Ungenach'ı açıklayamam ki, Ungenach'la bağlantılı hiçbir şeyi açıklayamam ki, nereden girişeceğim ve de nasıl... kendimi bu bağlantılara, hepsi de ölüm gibi kaçınılmaz olan bağlantılara feda etmeye girişemem ki... ama artık geri gelmeyeceğimi en azından bir telgrafla bildirmek, kapsayıcı bir haber yollamak... ayrıca farkındayım, hiçbir şey kavranabilir hale

getirilemez, Ungenach hakkında Ungenach'tan yola çıkarak yargı verme yöntemi ölümcüldür... söylediklerim de anlaşılmaz kalmaya mahkûm.

Kendi şahsım hakkında alçakça bir taraf tutma tonunda konuşuyorum elbette... her şey bir anlaşılmazlıktır, çünkü artık hiçbir şey anlaşılır kılınamaz, her şey bir çözülme halinde, kavranamıyor, beni uyku tutmamasının sebebi de bu.

Ungenach, 17.3.65

Her şeyin sadece bir kendini anlaşılır kılma çabası olmuş olması, ben kendim de Ungenach'ta anne babamın, kardeşimin, vasimin ve herkesin yanı başında tükenerek yaşayıp giderken... ya da belki buraya hâkim olan ritmi artık kaldıramadıkları için ansızın hayatlarına son veriyor, ya da cinnetlik bir okuma cezbesine kapılıp hiçliğe karışıyorlar. Kaçıkça bir coşku içinde.

Bütünden ayrıntılara varacağım yerde, hep ayrıntılardan bütüne varmak zorunda kaldığım için... İnsan varoluşu hiçbir şeyi kavranabilir, elle tutulur yapamayan bilinci yok saymaktan ibaret, bilinçte ot gibi yaşamak yani, görece basit bir hayatta değil bir varoluş asgarisinde.

Gerçekten, kendi kendime bir açıklama da bulamıyorum, neden aniden artık Afrika'ya geri gidemeyeceğime dair. Ungenach'ta kalmak da, biliyorum ki, o da cinnet demek (cinnetlerden cinnet beğenmek)

Varolmamın mümkün olduğu tek yere gitmekten vazgeçmek, ya da Ungenach'ta kalmak zorunda olduğuma inandığım için, benim için artık hiçbir anlamı olmayan bir yerde kalmak... çünkü aslında, beni Atakpame'ye gitmeye sevkeden de, nerede, ne zaman olursa olsun, ansızın yeniden Ungenach'a dönmeliyim fikriydi sadece.

Sanıyorum kendimi McDonald'a hiç anlatamadım. Olayın doğası böyle; an gelir, yeniden Ungenach'a dönmem gerekebilir dediğimde... mümkün olsa da tek seferde her şeyi, hem kendimle, hem başkalarıyla ilgili her şeyi tek düşüncede billurlaştırabilseydim, o zaman anlaşılabilmem mümkün olurdu, doğal olarak.

Ama bunun için üçüncü bir kişi gerekirdi, tarafsız bir beyin olarak gerekirdi, kadın ya da erkek, böyle biri yok tabii.

Afrika'ya dönmem gerektiğini söylüyorum kendi kendime, ama dönmüyorum.

Buradaki her şey ama her şey hemen Afrika'ya dönmem gerektiğini söylüyor, kardeşim Robert'in de hemen Amerika'ya dönmesi gerektiği gibi.

Her şey bir sebep.

Ben kendim kafa üstü çakıldım, bir anda tufaya geldim. Kendi kendimi getirdim.

O halde McDonald'a kararımı telgrafla bildireceğim, yorumsuz. Davranışımın sözleşme ihlali anlamına geldiği, ki bu davranışım bir sözleşme ihlali!, konuyla ilgili herkesçe malum. Her şeyi biliyor ve aynı zamanda hiçbir şey bilmiyor olmam, sekiz yıldır üstlendim bunu.

Uç yıllık hizmet borcumu da yerine getirdim.

Hep de daima daha büyük bir yoğunluğa ulaşırım sandım, sadece düşüncede de değil. Sorumlu olmak. Tam McDonald'ın çalışma arkadaşlarından beklediği biçimde.

Olabileceğin en üst noktasına ulaştık hep, aynı zamanda da hiçbir şeye.

Beceriksizler biziz.

Kendi çalışmamı ve iş arkadaşlarımın çalışmasını tamamen McDonald'ın yargısına bırakmak zorunda olmam, en büyük yargı gücüne sahip McDonald'a, geriye bakınca... Bütün çabalarımızın felaket bir çöküntü ile son bulması (Reitmayer). Bu çöküntüden çıkmak için durmadan çalışmaya devam etmiş olmamız. Bu hep aynı, bize daha demin sezdirilmiş çöküntüden ayaklanıp çıkmış, yıkanmış, giyinmiş, yemiş içmiş, kadınlarla yatmış olmamız... gerçek şu ki anlamsızlığa tamamen ikna olmuş halde sadece bir anlamsızlık duygusu içinde de değil.

Ama anlamsızlığın cazibesi (Reitmayer) tamamen bir umarsızlığa sürüklenmemize de yol açmadı.

Açıklamanın mümkün olmadığını bildiğim halde durmadan bir açıklama yapma çabası içindeyim. Nasıl da hemen ansızın açıklama yapamaz oluyoruz, bir şeyi açıklamak zorunda olduğumuzu, kendimizi haklı çıkarmak gerektiğini vb düşündüğümüzde... çünkü, nereye bakarsak bakalım, tarafsız beyin diye bir şey yok, her yer tarafsız beynin olmadığı olay mahalleri, ama her şey de o beyne bağlı, itiraf etmeliyim ki... felsefi onarılamazlıklar, evre kisvesinde tamevirmeler (Inversion)

McDonald'a

... bu gece kalkmak ve bu mektubu yazmak istedim, ama burada hüküm süren, burada Ungenach'ta hep hüküm sürmüş olan sükûnet, size yazmamı imkânsız kıldı... yatakta yatarken mektubun bir taslağını yazdım, ama sonra ayağa kalkınca kâğıda dökemedim... sonra denedim denedim bir türlü yazamadım, bundan da anlayacaksınız ki, durumum çıkışsız olmasa da, diye düşünün isterseniz, iyice vahim... sadece Afrika'ya dönmeyeceğimi söylemek istiyorum, *dönemem* artık, artık bana yasak...

Ungenach'ı hayal bile edemezsiniz, binaları, bu muazzam, insanı aşındıran emlak despotluğunu... babamızın artık hayatta olmaması, Ungenach'ın artık var olmaması demek... benim raporlarımdan bildiğiniz gibi kardeşim yarın Amerika'ya dönüyor, yıllardır Stanford'da, ABD'de kimya hocası...

hemen yemekten sonra, kafamda daha babamın defnedilişi sırasında aklıma gelen bu cümlelerle yazmaya otursam, bu mektup bana bu kadar zor gelmezdi, Aurach'taki mezarlıkta hava o kadar sıcaktı ki, ister istemez Atakpame aklıma düştü... kardeşim Afrika'ya dönmememi kabul etti, Amerika'ya gitmemi teklif etti... ama kuşkusuz, kardeşim Robert'ten farklı olarak, benim gibi hiçbir şey öğrenmemiş biri için Amerika'da dikiş tutturmak imkânsız... çünkü kardeşim Robert'in Amerika'ya dönmesi benim Afrika'ya dönecek olmamdan başka bir şey... tamamen zıt iki tabiat bizimkisi... Atakpame, Stanford'dan bambaşka bir anlama geliyor.

ama kendi kendime olup bitenleri açıklamam gerektiğini düşünüyorsanız bile, benden açıklama talep edemezsiniz... burada hüküm süren sessizlik,

herkesi ve her şeyi daima gebertti... ama Afrika'ya dönemem, vasimin sağlık durumunun kötülüğü de var sebepler arasında ...

Geceleyin bu düşünceler daha da berraklaştı zihnimde.

Öyle ki, size yazdığım bu mektuba başlamadan önce, bir tane de Dr. Stirner'e (kendisi bu bölgeden, bildiğiniz gibi) yazıp Atakpame'de bıraktığım bir iki parça eşyamı göndermesini rica ettim. Son aylarda duygu ve zihin dünyamın acilen üzerine kilitlendiği kitaplar, fotoğraflar, mektuplar vb... gerçekte Afrika'da, sizin dolayımınızla, ve Dr. Stirner'in de aracılığıyla, Avrupa'da boşu boşuna onca yıl aradığım şeyi buldum. Kendime mümkün kıldığım bir oyun alanı, Afrika'da durmadan büyüttüm de bunu, çünkü Avrupa'da uzun zamandır oyun alanım yoktu, sizinle Brüksel'de karşılaştığım ve oracıkta sözleşme imzaladığım noktaya kadar yoktu.

Bu sözleşme beni sekiz yıl bağlıyordu fakat sadece üç yılını yerine getirdim. Bu sözleşmeye uymamam yüzünden zorluklar çıkacak şimdi, en zorları da benim kendi zihnimdekiler... Salı günü Dakar'da, Çarşamba Akra'da olmalıyım, ama buradan bir yere ayrılmayacağım. Ungenach'tan hiçbir şekilde ayrılamayacak gibiyim, hatta şu an oturmakta olduğum binadan bile uzaklaşmam mümkün değil... önümüzdeki günler uzun süre büyük olasılıkla Ungenach'ta kalacağım... Ungenach söz konusu olduğunda, yalanlar bile gerçek.

En akla hayale gelmez olanı da... haklı olarak bu arada delirip delirmediğimi düşüneceksiniz, çünkü delirmekten daha kolay bir şey yok...

Bu cümleler birden her şeyi bir yanlışlık gibi gösteriyor, yanlışlıklar bile yanlışmış gibi.

Ama ben kendim bu konuşma biçimime tamamen alışkınım, açık söylemem gerekirse, demek ki kendi konuşma biçimimle konuşabilirim... keşke izahı mümkün olsa, ama izahı mümkün değil...

Dr. Stirner'e

... bu aşina atmosfer, Stirner, bu korkunç insanlar, bu eski duvarlar, hayat boyu süren bu alışkanlıklar... bu sessizlik ve bu kendini beğenmişlik...

eski odama yerleştim, orada her şey bıraktığım gibi... nasıl, düşünüyorum da, bu odada çoğu kez saatlerce otururdum, hiç kıpırdamadan, kıpırdayamadan... gerçekten, saatlerce yazı masamın başında oturdum, aslında dedemin (anne tarafından) masası, saatlerce... kalkmaya gücüm yoktu, diye düşünüyorum, kalkıp gitmeye... şu anda Ungenach'tan da kalkıp gidemediğim gibi... bir şey oku-yamadan, bir şey yazamadan yazı masamın başında, dedem *düşünme masası* derdi, felakete benzer bir kıpırtısızlık, güçsüzlük içindeyim... Kant'ın Toplu Eserleri üzerime basıyor...

Ne sık oturdum bu masanın başına, niyetim beni uğraştıran, demem o ki, beni utandıran düşünceler geliştirmekti ama en ufak düşünce kıpırtısına bile mecalim yoktu...

Gezintiler sırasında düşünceler gelişiyordu, yazı masasının başına oturduğunda kaçıp gidiyordu bu düşünceler... Hausruck'a kadar uzanan bir gezintiden sonra kafamda bir fikirle yeniden Ungenach'a yaklaştığımda, avluyu geçerken, arkamdan sokak kapısını kaparken, odamda kepenkleri açarken vb bu düşünce aniden uçup giderdi... bazı günler çabuk yol alırdım, öbür günler aklıma bir şey gelmezdi. Haftalarca aklıma bir şey gelmezdi. Bir amaca yönelik yaşamak, yıkanmak, ziyarete gitmek, yemek yemek, ziyaretçi kabul etmek, konuşmak ve daima işlerin kötüye gidişi ya da ayrıntılı tarif edilmemiş bir mizanseni takip eder gibi, durmadan parktan çıkıyor ve yeniden parka giriyorlardı, yeniden parktan çıkıyorlar vs... kıyafetleri, konuşmaları, konuşma biçimleri gayet belirgin, Stirner. Ne düşünüyorlar, biliyorum. Ama bütün bu insanlar, diye düşündüm, yoklar artık. Bu düzenek var, bu insanlar yoklar. Parkta kahkahalar. Hepsi kendi meşreplerine göre o an parkta iyi ya da daha az iyi taşıyorlar kendilerini. Dördü çeşmenin önünde, sekizi çeşmenin arkasında, altısı ağacın önünde, sekizi ağacın arkasında vb. ... yerleştirdim sahneyi ve bu bana büyük zevk verdi. Şimdi pencereye yanaşıp gerçekten dışarıya baktığımda, soruyorum: ne oldu bütün bu insanlara? Cevapsızlık beni korkutuyor... birden dikkatim dağıldı ve insanlar parktan kayboldular.

Yani park boş, hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyorum.

Odam öldüresiye aynı.

Vasimin karısı ben yokken bir kere bile odama girmemiş, diye düşünüyorum. Resimler, minyatürler, gravürler, eski resimli baskılar hiç değişmemiş, Schedel'in Dünya Tarihi'nin Venedik'i, Padua'sı, Mantua'sı, Bergamo'su. Elbise dolabı, kitap kutusu.

Burda Ungenach'ta çoğu kere karnına sıcak bir yemek girsin diye bizlerden birini resmeden birçok sanatçı. Bir amca, çocuklar, manzaralar, Höllengebirge tepesinden bir parça, Totes Gebirge tepesine benzer manzara kesitleri... büyükannelerinin ve büyükbabalarının kucağında ilk ko-münyon elbiseleri içinde iki torun... *Amatör fırçalar,* dedi babam bunlara küçümseyerek. Yüksek ve yüce sanatlar, resim falan benim için daima pek az önem taşıdı, başyapıtlar yerine amatörce olanı yeğledim, mesela Cezanne'ın ünlü bir portresindense Mandlingli değirmenci ve keresteci büyük amcam Rainhard'ın resmi... koridorlarımızda başrahipler, piskoposlar, bir kardinal, askerler, devrim sahneleri, Ingilizler tarafından esir alınıp topların önüne oturtulmuş Hintliler vb... sevilen muharebe hengâmeleri, sevilen kuşatma manzaraları, halk kıyımları... bütün bu insanlar, aileler, rastgele peydahlanarak içinden çıktığım, içine çekildiğim bütün bu korku saltanatı... daha çocukken bile saltanat lafı korku saltanatı demek gibi gelirdi bana, saltanatın kendisi kadar lafı da, saltanat kavramı da, her durumda korku saltanatı anlamına geliyor diye düşünürdüm.

"Nasıl Almanlardan Ispanyollara, Fransızlara ve Fran-sızlardan da yeniden İspanyol, İtalyan, Almanca kitaplara ve yazarlara geçmiştik." Robert.

"Keyfimi kaçıran, bugün artık dörtbir yanda gördüğümüz, yozlaşmış davranış, duyuş biçimlerine dalıp yolumuzu kaybetmemizdi, bu beni tiksindirirdi." Robert.

"Koşullar öyle ki, yakında hiçbir şey okuyamayacak, hiçbir şeyi kaydedemeyecek, hiçbir şeyin gerçekliğine inanamayacak hale geleceğim." Robert.

"Birazdan evden çıkacak ve bir daha eve dönmek istemeyeceğim, birazdan eve girecek ve bir daha hiç dışarı çıkmak zorunda kalmak istemeyeceğim." Robert.

"Ölümün sebebi kendi içimde." Robert.

"Ungenach'ta saat sabahın dördünde ot biçerken otların içinde duran karacayı görmeyip onun ön bacaklarını da biçişim, karacanın ormana kaçışı ve orda kan kaybından ölüşü...." Robert.

"Densizliklerine kulak verdiğimde onların..." Robert.

... Latincede epey iyiydim, kardeşim ise matematikte benden iyiydi.

... yatağa bağlı kaldığım iki yıl, Robert bana biyoloji ve İngilizce dersi vermişti.

... onun kendi ayakları üstünde durma çabaları, o beceriyor, ben beceremiyorum.

... belagati, mektuplar yazışı, ben yazamıyorum, sanata kendiliğinden hâkim oluşu, ben olamıyorum.

... ikimizin de parayla ne yapacağımızı bilemeyişimiz.

Onun bulduğu tek çıkış yolu Stanford'a geri dönmek değildi, ama benim bulduğum tek çıkış yolu Akra'ya geri dönmek oldu.

Babamız görme yetisini tamamen kaybettiğinde daha iyi ve sistematik görebildiğine inanmıştı, çünkü birden duymaya başlamış. Bütün hekimleri devreden çıkarınca her şeyi daha yoğun biçimde, *dın/ma yetisi aracılığıyla* görür olmuş, gerçekte hiçbir şey görmediği halde.

Stirner'in adı geçince Robert işkilleniyor.

Bir şey konuşuyor ya da içiyor ya da konuşuyor ve içiyoruz: depresyona alışkanlık.

Talihsizliğe alışkanlık.

Hayatımız üzerinde hakkımız varmış, *onun hakkında* hiçbir şey bilmediğimiz için. (Babam)

Robert'e

... uyandığında sana bir rol veriliyor, sonra bütün gün bu rolü oynuyorsun, gerçekten yorulmana izin verilmeden, neşeli ya da komik ya da depresif bir rol...

insanları kendi iradene göre yargılıyorsun ve düşündüğün şey daima bana göre dışta bırakılan bir fikir...

Gözler durmadan ormanın zemininde, artık var olmayan, gerçekte hiçbir zaman var olmamış bir Ungenach'ı peyderpey yeniden inşa ederek, yüzlerce, ama yüzlerce anlam, gelecekteki yaşamın demek olan, tabiatla ilişki.

Onunla sakin, tüm yaşamımı tutsak eden bir güven ilişkisi içinde bağlı olduğum babamın ani ölümüyle, tabiatla ruh aşinalığı.

İki yüz, üç yüz metre tamamen sessiz, sonra gene kendi kendime konuşarak manzaranın içine doğru yürümek ve sorular cevaplamak, cevaplanmasına izin verilmeyen.

"Uzunca süre hiçbir şey söylemedikse, konuşmalı, konuştuktan sonra susmalı." Robert.

Varlıklarının ayırdına vardığın ve sonunda akraba oldukları ortaya çıkan bu binlerce, onbinlerce insan.

Totengebirge'deki o talihsiz kaza hep, gazetede haberini okudukça dönüp dönüp aklıma gelen, yanı sıra Katsch-berg'deki öteki kaza, benim başıma gelen.

Boş odaların çekiciliği, tamamen boşaltılmış odaların, içlerinde daima bir ölünün yattığı.

Robert'le Hochgebirge'de Fragman

Sonbaharın bitimiyle birlikte günlerin çok kısaldığı gerçeğini göz önünde bulundurarak çok erkenden ormana, dolayısıyla dağ geçidine gezintiye gittiğimizde, yakında gezinti yapmanın mümkün olmayacağını düşünerek,

kuşkusuz çok uzun mesafelere varan gezintiler de planlıyoruz, bunları çok nadiren sonuna kadar yapabiliyoruz, çoğu kez yolun yarısını bile katedemiyoruz, yorgun düşüyoruz ve hava ile ilgisi var tabii, ansızın bir lokantaya giriyoruz, ya da lokanta bile olmayan bir eve, çünkü bir lokantaya varacak gücümüz olmuyor... yapamıyoruz, lokanta arayamıyor, nerde lokanta var diye soramıyoruz, oysa tam da bu dağ geçidinde gariptir o kadar çok lokanta var ki, her iki ya da üç evden birinin lokanta olduğu söylenebilir... Bu aşevlerinin çoğunu tanıyorum ama daha bir dizi bana tamamen yabancı lokanta var, var olduklarını duyduğum ama bırak aramayı, hiç görmediğim aşevleri. Tekbaşımayken, anlaşılır sebeplerle lokanta aranmıyorum, ama iki kişiyken, o durumda, lokanta aramak bu bana daima zevk veriyor ve bir lokanta aramak çoğunlukla çöküntüden kurtulmanın tek yolu oluyor. Etraf çok karanlık olduğu için bu kadar çok lokanta var buralarda diyorum. Çok karanlık eşittir çok lokanta, diyorum. Şüphesiz yorgun düştük, bugün de çok fazla şey planladık, yorgun düşmemizin sebebi hızlı, pervasız, her şeyden önce kendi kendimize karşı pervasız yürüyüşümüz sanki. Yürüme ekonomimize çok az dikkat ettik. Yürüyor ve düşünüyoruz ama yürürken düşünmüyoruz, her şeyden önce de çok düşünürken çok hızlı yürüdüğümüzü düşünmüyoruz, düşünüyoruz ve yürüyüşümüzü gözlemlemiyoruz. Yürüyor ama düşünmüyoruz, daha da artan bir yorgunluk içinde gibiyiz. Hep daha da daha da hızla yürüyebileceğimizi, hep daha da yoğun düşünüp hayaller kurabileceğimizi, fikirler yürütebileceğimizi sanıyoruz; hızlı değil, tam tersi yavaş yürümemiz gerektiğini düşünmüyoruz, çok hızlı yürüyor ve çok geçmeden bir felaket halini alan yorgunluğumuzun kurbanı oluyoruz. Yorgunluğumuz, dedim, tamamen tam korktuğumuz gibi bir felaket halini alan bir yorgunluk. Beden gücümüzü abartmışız. Çakıldık kaldık, dedim Robert'e; bu dağ geçidinde onca lokanta olmasına rağmen, önümüzdeki ilk lokantadan oldukça uzağız, önümüzdeki ilk lokantaya varabilecek gücümüz olduğunu sanmıyorum. Çevremizi saran tabiat rahatsız etti bizi. İki saat tabiatın içinde mutluyduk, şimdi üstümüze basıyordu. Sonra sanki birden suyun gurultusuna, havaya, taşa toprağa katlanamıyoruz. Kuşların taş gibi yere düştüğünü duyar gibi oluyoruz. Fark etmez, ne tür bir ev olduğu, hemen ilk karşımıza çıkan eve girelim dedim. Bütün evler boş. Hepsi değil, dedi Robert. Miadını doldurmuş aşevleri yıkık dökük, boğazda kimse onlarla ilgilenmiyor. Bir zamanlar, onyıllar önce bütün bu evler lokantaydı, cıvıl cıvıl, nehrin suyu sesi boğsa da bütün nehir, bütün boğaz boyunca süregiden garip biçimde

gürültücü, tezcanlı bir hayhuy vardı. Dükkânlarını ancak öldüklerinde terk eden bütün lokanta sahiplerinin birbirleriyle akraba olduklarını söylemem gerekir mi? Nehrin üzerinde artık sal yok, dedim. Tahtaları çürümüş değirmen dolapları, dedim. Bütün bu cinnet içinde geride kalmayı sürdüren. Günışığı sadece yılda iki kere bu boğazın zeminine düşer. Burası en karanlık noktadır. Ama burası boğazın gerçekten de en karanlık yeri olduğundan değil, boğaz en soğuk boğaz olduğundan. Bu lakırdıyla birlikte yarısı nehrin üzerinde yarısı bir kayanın içine oturtulmuş bir değirmene ulaşmıştık, yani aslında uzun süredir şu ana kadar fark etmediğimiz bu yapının önünde durmaktaydık. Oraya gidelim, dedim. Yapı hapishaneyi andırıyordu. Pencereler demir parmaklıkla kapanmıştı, Robert'in dikkatini özellikle buna çektim: demir parmaklıklı pencerelerin ardında örtülü perdeler. Önce dev binada kimse oturmuyor gibi geldi, ama birinci kattaki kırık pencere kirişinden sarkan tek çamaşır içeride kesinlikle birilerinin oturduğuna işaretti. Burada duralım, dedim, yorgun düştük. Robert, gel, dedim. İçeri girelim, dedim. Karanlıkta, yapıya ulaşmak istiyorsak, nehri aşmamız gerektiğini fark etmemiştik. Bir tahta köprü. Köprü uzatılmış bir tahta parçasından ibaretti. Ben önden gittim. Ya düşerse, ya düşerse diye düşündüm. Robert! diye seslendim. Üvey kardeşimle karanlıkta, tehlikeli bir patikada yürürken, bir köprüden ya da önümüzdeki yapıya götüren bunun gibi bir tahta parçasının üzerinden geçerken, sık sık onun yuvarlanıp düşeceği duygusuna kapıldım. Ömür boyu bundan korktum, yuvarlanıp düşeceğinden, öleceğinden. Soralım bakalım, dedim, yiyecek-içecek bir şey verirler mi bize. Kapıyı çaldım. Kapıyı çalışımın üzerinden çok geçmedi, kapı açıldı. Hemen içeri buyur edildik. Kaç zamandır burada tek başına birinin (ellilik bir kadın) oturuyor olması, diye düşündüm, evin ön tarafına geçerken.

Evin ön kısmındaki sağlı sollu kapılardan geniş, epey geniş mekânlara giriliyordu. Yerlerde giysi yığınları, paçavra halinde giysiler vardı. Paçavra hepsi, dedi Robert. Beni takip edin, mutfağa gelin, dedi kadın. Demir kancalara tütsülenmiş pastırma kangalları asılıydı. Ekmek alabilirdik. Ekmek ve pastırma. Şnaps. Ama onda iyice bitkin düşmüş izlenimi uyandırdığımız için, bize içecek olarak sadece su verecekti. Bana bir bıçak uzattı. Robert'e doğru bir somun ekmek attı, Robert ekmeği yakaladı. Mutfak lüzumundan fazla oyalanılacak yer değil, dedi ve gene evin ön kısmına döndü, arkasından gittik, ben önde Robert arkada. Hiçbir şey

görmüyordum, yalnızca sesleri izliyordum. Birden kendimizi mutfağın karşısına düşen odada bulduk, öteki odalardan farkı, bana öyle geldi ki, kapkaranlık olmasıydı. Masanın üzerinde bir şişe Şnaps vardı...

(1941)

- İnsan İçinde

İnsan İçinde

Eğilimleri, dilekleri, planları gerçekleştirmek, soluk alınacak yerleri seçmek, mesafeyi kaybetmeden... cümleleri, kurulmaları gerektiğini düşündüğünüz gibi kurmak, Robert'in cümle kurarken bir yandan da onları kaygısızca dile getirişi gibi...

Sonra gene alışılmadık kısalıkta cümleler, düşüncenin dengesini yeniden yerine getiren... kesintisiz bir zihin ve beden hâkimiyetiyle tam ağırlık noktasına yönelerek konuşmak, belirtileri susturmak, sebepleri berraklaştırmak vs... kendini çocukluğun ölüm nedeni oluşuna teslim etmek... tamamen bilinçli olarak kendini gerçekleştirmek.

Şeyler kendi başlarına bir neden ve etki taşımıyorken.

"Toy gençliğim." Robert.

Haftalar süren kendini geri çekme halinden sonra beyinde aniden manzaralar beliriyor, şehirler, insanlar, zıvanadan çıkmışlık, cinnet.

Kendime peyderpey bir yapı oluşturuyor olmam fikri, Robert'in dediği gibi, sonradan, yaşlılığımda, içine gizleneceğim, bir sığınak arayışıyla.

Ve bu yapıdaki nesneleri inceleyişim; satın alınmış ama ucu bucağı tamamen keşfedilmemiş bir evdeki dekor parçalarını inceler gibi.

Onun beyninin kökü.

Düşüncemin benimle uğraştığı o noktada aniden sönüyor bellek.

"Uzun zaman görmediğim ve giderek daha çok ölümcül hastalıkları ön plana çıkan insanları arayıp sormak." Robert.

Yaşlandıkça, zihnin temizliği de o denli kötüleşiyor.

Yıllar süren kıraat; kendi kafam, kendi bedenim.

Aslolanın cinnet olduğu düşüncesinden tiksindiğim için kendi düşüncelerimi üretme düşüncesi.

Kanılara karşı.

"Tabiat bütününde bir çeşit gazete röportajı, beyin de bazı günler tabiat gazetesinin eki gibi bir ifrazat." Robert.

"Kendimle ilgili (kendimde) çok fazla şey ifşa ediyorum, sonra da bu herkesin malumu oluyor." Robert.

CAMBON tankerine binmeden önceki bir gün.

Hotel Impero, Trieste

... aşağıda, holde gelen gidenlerin bagajlarından oluşan bir yığın görüyorum. Bu bagajlarda neler olduğunu öğrenmek istiyorum, bagajların içinde ne olduğunu, farklı bir şey olmadığını bildiğim halde vs... birkaç kez sadece, bagaj yığınına bakmak için aşağı hole iniyorum... holde aşağı yukarı geziniyor, tek tek bu bagajlara ait olan, kuşkusuz bu bagajların sahipleri olan insanları bekliyor, bagajları içeri otele ya da otelden dışarı taşımalarını ya da bagajları otele ya da dışarı taşıtmalarını seyrediyorum. O kadar ayan beyan seyrediyorum ki, çok geçmeden otel memurunun ilgisini çekiyor... ve, muhtemelen benden genç olan otel memuru, holde bagajlar tepe tepe yığıldığında neden birdenbire ortaya çıktığımı sorarsa ne diyeceğim diye soruyorum kendi kendime...

Tek tek bagajların ait olduğu kimseleri hayal etmek, sonra onların kendilerini görmek benim için büyük zevk, siyah bavullu kadın, siyah bavullu bey vs... katlanabilir koltuğun sahibi olan engelli... bütün bu insanların bagajlarını kaldırmalarını, dışarı taşımalarını, dışarı ya da içeri taşıtmak için emir verişlerini görüyorum... nasıl yürüdüklerini, neler giydiklerini, kafalarına neler taktıklarını, baston kullanıp kullanmadıklarını... ama bu insanlardan biriyle ansızın konuşasım yok, korkuyorum, ya biri kalkıp da benimle konuşursa vb. diye... burada konaklayanların çoğunluğu, her zamanki insanlar, sadece bir dil konuşuyor, kaba saba, ilkel bir hayat tarzını dile getiriyorlar... ve sadece bu kadar ilkel, kaba saba insanların oradan oraya seyahat etmeleri, bu yeni ilkel, kaba saba

toplumun bu kadar çok oradan oraya seyahat ediyor olması beni hayrete düşürüyor... Hotel Imperio'ya giren, herhangi bir nedenle giren, burada konaklayan herkes-her şey, bir anda otelin kendisi kadar çirkin oluyor, Imperio'ya giren her şey aniden otelin çirkinliğine bürünüyor, çünkü dışarıda sokakta bütün bu insanlar otele indikleri andaki kadar çirkin değiller, ve burada ne kadar uzun kalınırsa, o kadar çirkinleşiliyor...

(Robert'e mektup, gönderilmemiş) ***Vaduzdaki Fizikçi Renner'e***

... babamı hatırlıyor musunuz, hatırlıyorsanız, babamla 1937'de İsviçre'de, tam olarak Sitten'den (Sion) Leukerbad'a yapmış olduğunuz yürüyüşü anlatabilir misiniz... babam hep Raron üzerinden yaptığınız bu yürüyüşten bahsederdi, binebileceğiniz ama binmediğiniz bir teleferikten... babam sık sık sizin bu yürüyüş esnasında ikiniz için ortaya attığınız ve ikinizin de çözemediği bir matematik probleminden söz ederdi... hangi matematik problemiydi bu? Ve çözümün zorluğu nereden kaynaklanıyordu? Bu matematik problemine dair bir şey hatırlıyor musunuz? Anlamlı bir şeydi sanıyorum bu, müteveffa babam bundan çok sık bahsederdi, bu kadar bahsedip durduğuna göre... öğrenmek istediğim bir şey de Leukerbad'ın arkasındaki merdivenler, o fırtınalı günde... babam o merdivenlerden sık sık bahsederdi, o matematik problemiyle bağlantılandırırdı... Sayın beyefendi, o yürüyüşü hatırlamanız için sizi ikna edeyim, izin veriniz... babam o zamanlar ikinizin yaptığı o gezintiyi bir yürüyüş diye tanımlamıştı çünkü... vereceğiniz her ipucu için minnettar kalacağım... çünkü üç yıl önce ölen babamın hayatında koca bir karanlık hüküm sürüyor, o yüzden artık Afrika'dan da geri döndüğüm için, bu karanlığı aydınlatmak için zamanım da var, yıllardır bu konuyla meşgulüm... Leukerbad gezintisi ile ilgili halihazırda hatırladıklarınızın kısmen ya da çoğunlukla anlamsız olduğunu düşünüyorsanız, lütfen benim için her şeyin anlamlı olduğunu ve sadece bu yürüyüşün değil her şeyin benim açımdan çok büyük anlam taşıdığını göz önünde bulundurunuz...

Şunu anlayınız ki, öncelikle babamla ilgili her şeyi araştırmalıyım, ancak o zaman kendi kendimi de araştıra-bilirim. Bir yargı oluşturabilmem için her şey lüzumlu, her konuda her şeyin lüzumlu oluşu gibi... şu anda bana öyle geliyor ki saygıdeğer beyefendi, sizin otuz üç yıl önce babamla birlikte bu gezintide, İsviçre'nin, muhtemelen Orta Avrupa'nın en güzel beldelerinden

birinde yapmış olduğunuz bu yürüyüş esnasında deneyimlemiş olduklarınız, son derece büyük önem arz ediyor.

Şu ana kadar, çalışmakta olduğum Akra'dan adresinizi, hem de iki, üç yıldır, sizle o kadar zamandır bağlantı kurmak istiyorum çünkü, bulup buluşturmakta başarısız olmam keyfiyeti, bu mektubun neden ancak bugün elinize geçtiğini açıklamaktadır.

İsmimizi biliyor olmalısınız, son savaştan önce birkaç gün misafirimiz olmuştunuz... Chur'daki Zumbusch

Amcam'ı da tanıyor olmalısınız... bu arada çok şeyler değişti... babam öldü, annem bildiğiniz gibi hemen savaş ertesi öldü. Erkek kardeşim Amerika'da... Bense aslında biyoloji okumak istemiştim ama sonra hiçbir şey okumadım, Unge-nach'taki işlerle ilgilendim ama bu ne ben ne de Ungenach için bir çözüm oldu... Elbette Afrika'da, biyoloji uğraşıma, (genetik mutasyon çalışmalarıma) ayıracak vaktim var. Babam Ungenach'ı hayatı boyunca zindan gibi algıladı. Burada her şeyi değiştiriyorlar. Vasim, ama her şeyden önce de üvey annem, her şeyi değiştiriyor... ve Ungenach size tarif edemeyeceğim bir garabet oldu çıktı. Konuyla ilgisiz şeylere sapma izni vermeyeyim gene de kendi kendime.

Bu satırları bir yük addedip bir kenara atmayın, size yazan kişinin bütün yayınlarınızı büyük ilgiyle okuduğunu, hayranınız olduğunu ve cevap beklediğini, kendisi için bütün cevaplardan daha önemli olan bir cevap beklediğini düşününüz.

Babamla Leukerbad merdivenlerinin yukarısında bir yerde gecelediğinizde neler oldu?

Babamla neden ille de Sitten'de buluştunuz? Babam o sıra Görz'e doğru yola çıkmıştı ve Brieg'de Cormons'da trenden indi. Ve her şeyden önce de konunun, bildiğim üzere, babamı hayatının sonuna kadar uğraştıran o matematik bilmecesiyle ilgisi ne? Babamla ilgili, hiç bilmediğim bir sürü şey var, bu yürüyüş de bunlardan bir tanesi...

(gönderilmemiş)

.... bugün aktris VVidmer'e, Ungenach'a her zaman hoş geldiniz diyelim, odası ayrıldı ve kendisini görmekten memnun olacağız... umulur ki, bu iliğine kadar kışlık bir yer olan Ungenach'tan geçerken, nasıl ve ne zaman olursa olsun, güzel, değişken günlerle dolu bir yaz mevsimi karşılasın onu, en rahatlatıcı sohbetler, yani mutlu bir ruh hali... onu *josefstadt*'ta yoklamak isteyebilirdim, ama o gece başrolünü oynaması gereken oyun iptal edilmiş ve yerine başka bir oyun da konmamıştı... onu görememenin hayal kırıklığıyla, diye yazmıştım, o zamana kadar gitmediğim Viyana'ya kadar uzanmıştım, Josefstadt'tan Leopoldstadt'a, Leopoldstadt'tan da Brigittenau'ya, ordan da Döbling'e geçmiştim... orada da bir arkadaşı, Hager diye birini, orkestra şefi, yoklamıştım, diye yazdım...

Kuyumcu Köchert'e, Altmünster

Ormanda yürürken neden politikadan bahsettiniz, benim ormanda yürürken, özellikle de sizinle yürürken politikayla ilgilenmeyeceğimi bildiğiniz halde, ormanın politika konuşma yeri olmadığını, politik monologların da yeri olmadığını bildiğiniz halde, mesela sizin daha geçen gün kendi kendinizle sürdürdüğünüz cinsinden... üstüne üstlük beni de kattınız... Epeydir, yirmi yıldır, politik monologunuzu sürdürüyorsunuz, öyle değil mi? ... Vasim olan bayın felsefi monologunu sürdürmesi gibi? ... Babamın fel-sefi-matematiksel monologunu sürdürüp durması gibi?

Biliyorsunuz günlerce hasta yattım ve hasta yatarken, Tersiyer dönemi insanıyla ilgilendim, aynı zamanda Pekin insanıyla da, bütün fosilbilimlede, bu hastalığın büyük yararını gördüm... her şeyden önce eşyaya bakma biçimim konusunda, eşyalara bakma sanatı konusunda. Bende her şey bu sanata yönelmiş durumda...

Huzursuzluk

Kalın ceketimi giyiyorum, kalın ceketimi çıkarıyorum, pantolonumu giyiyorum, paltomu giyiyorum, pantolonumu çıkarıyorum, pantolonumu giyiyorum, paltomu giyiyorum, ayakkabılarımı giyiyorum, paltomu çıkarıyorum, ayakkabılarımı çıkarıyorum, kalın ceketimi çıkarıyorum, pantolonumu çıkarıyorum vs.

Çocukluk

Sade giysilerimizden tanınırdık biz, Robert'le ben, becerilerimizden, beceriksizlerimizden, yetiştirilme biçimimizin özelliklerinden değil.

Ungenach aslında çukurda vadide olmasına rağmen, binaların bir yükselti üzerine inşa edildikleri izlenimi içinde yaşamıştık, oysa Ungenach gerçekte Ungenach'a ait olmayan bütün öteki binalardan daha çukurdaydı.

Ungenach'ın altında yeraltı dehlizleri vardır.

Garip şey, derdi babam, sonbaharda belli zamanlarda, üşündüğü ve kışlık elbiseler akla geldiği için eski sandıkları, dolapları vs açmaya ve içlerine bakmaya başlayınca, çoktan ölmüş ve evlenememiş kadınların gelinlikleriyle burun buruna gelmek.

"Kışlar uzun ve soğuk, yazlar sıcak ve kısaydı" (Babam)

Bu notları okurken şu izlenime kapıldım, her şey pekâlâ tarif ettiğim gibi olmuş olabilir, yani benim tarif ettiğim gibi, bütün diğerlerinin tarif ettikleri ve de benim bu notlara dayanarak bir kez daha tarif edeceğim gibi, ama gene de tek bir kelimesi bile doğru değil.

Bir bekleme odasında bekliyoruz ve de çağrıldığımızda, doktor tarafından çağrıldığımızda, bilmiyoruz artık, neyi beklemiştik.

Paraleller.

Ölüm ölü bir insanı içinde onu aradığımız ölü bir ev haline getiriyor, içinde onu aradığımız ölü bir dünya...

... huzursuzluğumun biteceğini, nihayet sakinleşeceğimi sanmıştım; şimdi huzursuzluğum daha büyük, yalnızlığım kesin.

... Christopher VVood'un çaldığı Haendel'in *Klavsen Süitleri*'ni dinliyorum ve mutluyum.

Düşüncelerim beni sebeplere götürüyor, babanın ölümüne, Robert'in hep yaptığı gibi, felsefi-tıbbi parlak fikirlerle yaklaşmamalı, babanın ölümünü kâh felsefi kâh tıbbi, kâh felsefi-tıbbi spekülasyonların çıkış noktası haline getirmemeli, orada suçlu olan kişiler var sadece, gayet basit...

Üvey Anneye

... bu ev, bütün bu evler, babamla evliliğin süresince senin evin, senin evlerin oldular, doğa senin doğan, senin bilinç düzeyin oldu, sen, babamı bu evliliğe esinlendirip,

Ungenach'ı dize getirdiğinde ve annemin ölümünün hemen ardından dünyanın akla gelebilecek en yücegönüllü insanı olan babamın, söylemem gerekir bunu, aklına girdiğinde, ve, Ungenach'ın tartışmasız yegâne kraliçesi, uğursuz yegâne kraliçesi olduğunda, yüzyıllardır bambaşka bir kavram, bugünkü Ungenach'a taban tabana zıt bir kavram olmuş olan Ungenach'ı, sen avucuna alıp da onu kendi tahayyüllerinin ve hesaplarının emrine verdiğinde, inanılmaz bir hızla hedefine ulaştın: mülkümüzün parçalanması, kendimize yetişimizin, varoluşumuzun, Ungenach'ın sen ortaya çıkana kadar bizim tarihimizde temsil ettiği her şeyin. Başlattığın parçalanma süreci yıllarında, annemin ölümünü izleyen iki üç yıl içinde, bir cömertlik ve insanlık ve kültür ve hakkaniyetli yönetim yuvası olan Ungenach'tan, genel gidişata uygun olarak diye eklemeliyim, sadece bir tabiat ve ruh harabesi ve çölleşmesi yarattın, bir zevksizlik cehennemi, Robert'in bir keresinde dediği gibi, bu cehennemde kuzinimiz Sophie gibi, seninle taban tabana zıt, yitmiş bir yaratık olduğu için doğanın çok daha ince bir sanat eseri olan, seni, senin kabalığını, ahlaksızlığını, kurnazlığını, abideviliğini kaldıramayacak, Ungenach'tan önce müthiş hayat dolu, sonra Ungenach'ta hepimizin umursamazlığı ve anlayışsızlığımız ve insanlıkdışılığımız yüzünden, uzun vadede içi kararan, sonra tamamen kapkaranlık olan, ışıksızlaşan kırılgan yaratıklar can vermek zorundaydılar, önce toslayarak, delirerek, sonuçta hayatları söndürülerek, ölüleştirilerek. Sen Sophie'den de nefret ettin ve Sophie'ye olduğu kadar, Ungenach'ın sonsuza dek evimiz olduğuna inanan hepimize duyduğun bu nefreti bir saplantıya, derken rezilliğe, sarsan ve tanıdığım hiçbir kimsede benzerini görmediğim sapkın bir acımasızlığa çevirdin ve bizle-re yaptığın zulüm hayatının amacı oldu... Burada sadece Sophie'yi değil, bizim hepimizi, onu bir günah gibi vicdanlarında taşıyan, herkesin ismini anmaktan imtina ediyorum, onlar Sophie'yi ölüme yolladılar. Ama senin gibi bütün bu kirli insanlar da, vasimin onayıyla Ungenach'ta keyif çatıyorlar ve daha yıllarca da Ungenach'ta yaşayacaklar... Malum, babamın ölüm sebebi sır değil, ölümünde mistik bir yan yok, Sophie'nin ölümünde de mistik bir yan yok,

Ungenach onu korkuyla köşeye kıstırdı. Evet, burada kendimi ayrı tutmuyorum, gayet açıkça söylüyorum; benim yasaklar ve kurallar derebeyliğim de var... Yaşadığımız tüm dehşetin sahnesi olan Ungenach'tan uzaklaştıkça, senin için hafifleme olan, beni ise ölümüne yaralayan şey hakkındaki utancım o kadar korkunç. Bu mektupta olduğu gibi, kendi kendimize karşı art arda ayrıntılar sunmak ve bu ayrıntıları daha sonra kendimize karşı bir suçlama haline getirmekten daha kolay bir şey yok, kendimizi kendi kendimizi yargıladığımız bir mahkemeye çıkarmak, gülünç bu... Ama sana yönelik, özellikle sana yönelik böyle bir hüküm ne olurdu, bir komediye dönüşmeyecek biçimde? Artık Ungenach tamamen senin hükümranlığında, ve çoktandır senin kişiliğinin tüm izlerini taşıyor, Ungenach'ta neye baksan, neyi tutsan tiksindirici bir şeye bakmış, tabiata aykırı bir şey tutmuş oluyorsun, senin tarzını, seni... yavaş yavaş, hiçbir şeyden haberi olmayan babamın da desteğiyle, Ungenach'ı Ungenach yapan her şeyi geriye, senden uzağa, sonuçta bir uçuruma ittin... Sana, suratına da söylediğim gibi, onca yüksek bir seviyesi olan Ungenach'ı dünyanın en alçak yeri haline getirdin, yaşanacak bir yer olan Ungenach'ı, zevksizliğin yuvası haline getirdin; daha ta uzaktan, Ungenach'a yaklaşırken, daha onu görmeden, seni ve senin zevksizliğinin kokusunu alıyor insan... henüz, sık ormandan çıkar çıkmaz bu zevksizliği görüyor ve kaydediyor insan, Ungenach'ta her şey zevksiz... zevksizliğinle boyadığın duvarlar, zevksizliğini üzerlerine yapıştırdığın balkon çıkmaları, çatı çıkıntıları... avluya adım atıldığında, oranın dört bir yanına zevksizliğini çimento halinde döktüğünü, badanaladığını, çivi çivi çaktığını, astığını, sergilediğini, bugün bütün Ungenach'ın bir zevksizlik orjisi olup çıktığını keşfetmek mümkün... senin elinle bugünün dangalak mondenliğine indirgenerek stilize edilmiş bir Ungenach... giderek artan tiksintiyle, senin aracılığınla Ungenach'a rezilce, geri döndürülmez her şeyin sızdığını ve daha da sızmakta olduğunu gözlemliyoruz ve sayende, *kendi başına bir doğa* olan Ungenach'ın, nasıl *grotesk bir yapaylığa* dönüştüğünü görüyoruz, orda solunan hava bile zevksiz... ama bence bu suçlamaların bugün bir anlamı yok, çok geç artık, işe yaramayacaklar ve şimdi gülünç bir biçimde tek şeye, orada görecek kimse kalmadığı için kimsenin görmediği bir şeye işaret ediyorlar, görebilecek olanlar ortalıktan çekip gittiler çünkü... yeni bir dönem, işine yaramayan her şeyi silip atan bu yeni dönem, bu akıl almaz zevksizlik dönemi, herkesi kökünden koparıp sildi attı... ve ben sana bütün bu yazdıklarımı, gayet sakin bir surat ifadesiyle, bunların bana daima gayet

aşağılık, rezil, hatta temelde yasadışı geldiğini söylediğimde, ki hiçbir şeyden korkmayan sen bu ifadeden korkarsın, suratında gene de anlamamış gibi bir ifade vardı, anlamamışlığın ve kıpırtısızlığın ta kendisi bir surat... ve mümkün olan ve olmayan bütün durumlar için kullandığın ifadeyle, ruhsuzca, dedin ki; toplantı gündemine geçelim...

(*gönderildi)*

63't e

... eve döndüğümde, Sophie'nin öldüğünü duyuyorum... bundan bir hafta sonra Paris'e gidiyorum, Robert

Viyana'ya gidiyor ve bir yıl Viyana'da kalıyor, ben de bir yıl Paris'te kalıyorum, tam tersini planlamıştık oysa, Robert Paris'e gidecek, ben Viyana'ya gidecektim... Fizikçi Bayan Gussenbauer'a ait odada kaldım, orijinalinden Montaigne okudum ve uzun bir kış boyu sosyalizm ve komünizmle ilgilenmeye başladım... felsefi açılımı da olan yeni gelişmeler, babamın ifadesiyle, tarihin şan şöhret katilleriyle tanışma, Marx, Lenin...

Ungenach'ı tanımayan Ungenach ziyaretçisi, Ungenach'ı ancak tam karşısında durduğunda fark eder; bir saat ormanın içinden yolculuk ettikten sonra aniden, duvarın, kilitli bahçe kapısının önünde bulur kendini ve muhtemeldir, davetli bile olsa muhtemeldir, kendini fark ettirmek zorunda kalabilir, uzun süre fark edilmeyebilir, dolayısıyla kapının önünde dikilebilir ve içeri alınmayabilir... kapı babamın ölümünden beri üvey annemin emriyle daima kapalı tutuluyor ve ancak önünde duran, dışarıda dikilen, kim olduğunu ve davetli olduğunu kanıtladığı takdirde açılıyor... ama içeri girmek isteyen çoğu kişi boşuna bekler... ya seslerini duyuramazlar ya da duyururlar ama başka bir sebeple içeri alınmazlar... bir yabancının Ungenach'a gelip de içeri girmek istemesi, bu son derece ender rastlanan bir şey, çünkü üvey annem Ungenach'a yabancı davet etmiyor, demek ki Ungenach'ta yabancılar beklenmiyor ve beklenmeyen kimse de, ne içeri (ne de eve) buyur ediliyor... ama varsayalım, bir yabancı aniden içeri (ya da eve) buyur edildi, kapı kendisine açıldı, o da içeri adımını attı, o kişinin bugün artık kendini sapkın bir korkunçluğa adım attığı duygusuna kaptırması kaçınılmaz, yıllar önce olduğu gibi bir tabiat harikası olayına değil... her halükârda bir anakronizmin içine, bunun iç olduğu kadar dış

bağlantıları da ziyaretçinin aklını karıştıracak, onları esas itibariyle anlamayacak, anlayamayacaktır...

... duyduğumuz, okuduğumuz, yazdığımız, konuştuğumuz her şey kendi üzerine kapanır, bitirilir. Ungenach: göze batmamayı hedefleyen göze batmama yolları. Peyderpey öğretilmiş hastalıklar. Bunamış doğa.

... korkmadan ücra olay mekânları seçmek, şehirlerde olmak, gemilerde, insanlarla birlikte... mümkün olan bütün insanların gözü önünde olmadan orada olmak, ele geçir ilemeden.

Doğa mahkemesi.

Hayatımdan sürekli bir sapma olan hayatım.

Komediye düşkünlük: Ölüm korkusu.

Babamın Cenazesi

Üzüntüden kafayı yememek için, na'şının bulunduğu av eviyle, gergin bir taziyetçiler ordusu olan akrabaların oturduğu ya da ayakta durduğu ya da aşağı yukarı gezindiği giriş binası arasında, bir oraya bir buraya koştum durdum. Hatta bir keresinde av eviyle giriş binası arasında adımlarımı saydım. Defalarca aniden durakalmak, ense kökümde batan bir acıya yol açan. Moralim çok daha kötüledi. Babamın cesedine bakmak kendimi alamadığım bir alışkanlık olup çıksa da, bugün bütün gün, babamın onunla benim, benimle onun arasındaki ilişkiyi, Robert'le kendisi arasındaki ilişkiyi ya da tersini, sonra da üçümüzün ilişkisini tarif edişi ve değerlendirişi üzerine düşünmek zorunda kaldım... not defterlerini odama getirtebildim hatta, heyecanla, hep korku içinde yakalanacağım diye. Not defterlerini odama getirtmek şundan çok zordu, evde bir sürü insan vardı ve koridorlarda akla gelebilecek herkes durmadan aşağı yukarı geziniyordu...

Toplam yüz otuz sekiz not defteri... bunun dışında sürekli Robert'in beni yakalayacağı korkusu içindeydim... Ev trafiği, cenazeye gelenlerin, Italyanlar, Portekizliler, PolonyalIlar, Ruslar, Bavyeralılar'ın bir araya gelmelerinden beri kilitlendi. Babam: "Bir numaralı düşünce: beynimin içine her şeyi tıkıştırabilirim. İki numaralı düşünce: beynimden her şeyi

çekip çıkarabilirim." Bomboş bir beyinse, süreç tamamlanmamış da olsa, acıdan bütün bütüne kurtulmak demek. "İçine *dikey* olarak baktığım beynim." Babam.

"Beynimin sessizce çalıştığını keşfetmek." Babam.

Babamın notları arasında hayatının betimlemeleri ile ölümünün betimlemeleri durmaksızın yer değiştiriyor.

"Ölüm eşyaları."

Okuyorum: "Düşünme suçu esnasında bulunca kendimi... kaç kişiyle konuştum, sırf seslerini duymak için, bu yüzden de onlar için anlaşılmaz oldum... Yargılar. Beyindeki toplu mezarlar. Kafa tüm insanlarınki kadar hafif."

Robert ailenin akıllara durgunluk veren bir tanımını yapmayı başardı.

Yüksek zekâsı her şeyden önce babamı karakterize edişinde öne çıktı. Orta yola kesinlikle başvurmuyor. Gördüğü, gerçekte olanla örtüşüyor. Düşüncesini umursamazca araçsallaştırıyor. Bağlantıların karmaşasında, düşüncede, yönünü tespit etme becerisinde vb doğallık, kendiliğinden-lik... Dili: içimizdeki hıncın aydınlatılması için kullandığı yerde bile bir berraklık. Her şeyi güvenilirliğe değer bir düzeye çıkarıyor. "Senin akılsal duyarlılığın," vb dedi. Her şeyi fark ediyor, başkaları fark etmiyor. Babamın ölümü onu şaşırtmadı. Ölüm şaşırtıcı değilmiş.

Babanın Ölümüne İlişkin

Saat sabaha karşı üç sıraları, benimkine bitişik, Portekizli beye tahsis edilmiş odadan gelen gürültüyle yatağımdan fırladım.

Galiba, Portekizli'nin odasında bir aşağı bir yukarı dolaştığını duydum, sonunda pencereyi açtığını, yeniden kapattığını, yeniden açtığını, yeniden kapattığım vb. Bu gürültüler Portekizli'nin sinirlerinin bozulduğuna, keyfinin kaçtığına işaret ediyordu. Ben de kalktım, odada oradan oraya gezinmeye başladım ve birden, tıpkı Portekizli'nin kendi odasında gezindiği ritimle benim de kendi odamda oradan oraya gezindiğimi fark ettim. Bu

saptamayla birlikte yerimde çakıldım ve kendimi Portekizlinin kesintisiz oradan oraya yürürken çıkardığı gürültülere kulak kabartmaya zorladım. Bunu yaparken, duyma yetimin can acıtıcı, şaşırtıcı ama bir o kadar da korkutucu gelen bir keskinlik kazandığını fark ettim. Un-genach'taki doğal koşullar zihinsel ve duygusal enstrümanlarımın bilenmesi konusunda paha biçilmez ölçüde işe yarıyor. Onu sadece duymakla birlikte Portekizli'yi gördüm. Aniden nasıl odadan çıkıp kütüphaneye indiğini, sonra kütüphanede oradan oraya gezindiğini... her şey, benden başka tek uyanık olanın o olduğuna işaret ediyordu... kâh yavaş yürüyordu, kâh hızlı... kâh sol tarafında kütüphanenin kâh sağ tarafında... ara sıra duruveriyordu ve onun *nasıl* duruverdiğini gözümün önüne getirebiliyordum... Şimdi, Mayer'in Konuşma Sözlüğü'nün önünde duruyor, diye düşünüyordum... raftan bir kitap çekip çıkarmıştır... *durarak ve yürüyerek* okuyor demek ki, diye düşündüm... gayet iyi Almanca da bilen Portekizli'nin, Almanca okuyabileceğini bilmiyordum... sonunda odada durmaya katlanamadım, aşağı kütüphaneye indim ve Portekizli'ye gecenin bu vakti kütüphanede ne aradığını sordum. "Bilmiyorum," dedi Portekizli, "hiç." Düzgün bir Almanca konuşuyordu. *Anladım,* Portekizli odasında rahat duramamıştı, odasının babamın na'şının durduğu avcı odasının tam karşısında olduğu aklıma geldi. Avcı odasının kapısı açık dedim kendi kendime, orada iki koca mum yanmakta, Portekizli herhalde yanan mumlardan işkillenmişti. "Dua edenlerin mırıltıları duyuluyor," dedi Portekizli. "Önce penceremi kapattım, bu yetti, uykuya daldım ama sonra yeniden uyandım, baktım perdeleri örtmüş olmam hiçbir işe yaramamış." Perdeler örtülü olunca uyuyamıyormuş. "Yatakta gözlerim açık öylece yatıyorum," dedi Portekizli. Saat dörttü. "Herhalde sinirsel bir durum," dedi Portekizli.

3.1.66

... gazetede hâlâ babam hakkında yazılanları okuyorum. Geceleri Robert'le durmadan cenaze masraflarını konuşurken yakalıyorum kendimi... İçki servisi yapanların soğuktan kaskatı olmuş cesedin altındaki buz kalıplarını nasıl günde iki kez değiştirdiklerini, evin bütün bu insanlarla dolup taşmasını duyuyorum, hiçbiriyle bir ilişkim yok ama artık biliyorum ki hepsiyle akrabayım.

4.1.

Brüksel'den

Soruyor, ama cevap alamıyoruz. Yeniden yeniden soruyoruz. Hayatın tümü nasıl da sadece sorulardan ibaret, sorular sorsak da yeniden yeniden cevap alamasak da, gene de var oluyoruz. Soru sormam ama cevap alamamam, varoluşumun gerçekliği bu... kuşkusuz depolamış olduğum enerjileri hissediyorum... ola ki insan doğanın gözlemcisinden başka bir şey değildir, onu yargılayan değildir, buna hakkı yoktur...

Hamiş: Oğleüzeri Sablon'daki ünlü çalgı koleksiyonunu gördüm.

7.1

Akra'da

Dört bin sekiz yüz kasa ilaç saydık, listeleri kontrol ettik. Adamlarım huzursuz, çalışmıyorlar, Marketsu'daki cinayetten bahsediyorlar. İki mektup. Biri Dakar'a, McDonald orada hastanede yatıyor, İkincisi Raiffeisen Bankası'nın Gmunden'deki şubesine. Kafamı derleyip topladım mı odamı da derleyip topluyorum. Ya da tersi. Babanın derli topluluk cinneti. İsteksizlik, kendini kötü hissetme, kortizon.

17.1

Atakpame. Stirner'le. Robert VValser üzerine sohbet.

21.1

Bizim adamların, Hiller'in, Reitmayer'in, Nikisch'in öldürüldüğü haberi geldi... Manso yakınında bir ormana gidiyor, adamlarımızı buluyoruz. Kafaları parçalanmış. Mühendis Reitmayer'in kollarını ve bacaklarını kesmişler, uzvunu da...

Polis düzgün davranıyor. Cesetler Akra'daki yetkililerin araya girmesiyle önce Salpont, sonra VVinneba'ya götürülüyor. McDonald'la telefon konuşması. Korkuyorum, diyorum. Stirner bir şey demiyor. Biz çocuklar, Robert'le ben, yetişkinlerden daha çok şey bildiğimizde susmak

zorundaydık, dedim, yetişkinlerin bizden korkmadıkları zaman ve zeminde konuşmamıza izin vardı. Stirner bir şey demiyor.

23.1.

Karl'ın Ölümü

Moro: "Geçen gece durmadan şunu düşünmek zorunda kaldım, üvey kardeşiniz hayatta olsa yasal durum nasıl da çetrefilleşirdi... ne bahtsızmış, diye düşünmek zorunda kaldım, o koşullar... korkudan böyle diyorum, diye eklemeli, politika şöyle ya da böyle cinnet."

Ungenach

Park. Ağaçlıklı yol. Kesinlik: Konak sahibinin evi, çiftlik binası. Hemzemin olanları rutubetli, yukarıdakileri kuru odalar. Köpek ve kedi olmayışı, eskiden Ungenach'ta zaman zaman sadece köpekler ve kediler hüküm sürmüş olsalar da. Monotonluğun sebep olması, sonuç olması, hastalığın sebeplerini araştırmanın, akıl yürütmenin bir çeşidi olması. Bütün kavramların tıbbi olarak sonuna dek uygulanması. Üç havuz, üç havuzdaki üç fıskiye. Birbiriyle yarışarak masal anlatan büyükanneler. Gömme araştırmaları. Din kürleri. Büyük sempatilerin, antipatilerin işe koşulması.

Avcıların aniden girmesi, avluda ganimet yığınları.

Fırtına bora, fırtına-bora halet-i ruhiyeleri. Av yasağı ihlali, genç avcı lösemisi. Av enfeksiyonları. Ungenach'ta savaşla nasıl hesaplaşıldığı. Zamanın daima ölüleri anma günleri oranında hesaplanmış olması. Bir miktar şahsi pılı pırtı. Rezillik, utanç. Kendimizi betimlerken gayet doğal davranırız. (Babam). Tarih. Anlayışsızlık. Yolculuk yaptığımızda, bu her zaman Ungenach'a geri dönüş hazırlığıydı.

Zumbusch Amcam Chur'a geri dönüp cenaze töreninden haberler getirdi.

Bütün gözler, elbette, dedi Zumbusch, her an, benim üzerime çevriliymiş. Orada olmayanın.

Bir lokantaya girdik, Ungenach'tan söz etmedik.

Zürich'e geri getiriyor beni.

Artık geri gitmek yok.

Collingwood'un *Despatches and Correspondance*'ı.

"Ölüm araç-gereçleri" (Babam)

Moro: "... bu nem, kireç suyu. Hasta eden özellikler. Nefret edilen ortamda yaşamak, hele de düşüncelere dalmak huzursuzluk anlamına gelir, tiksindirici olanla, gayritabii olanla durmadan yüzleşme, haksızlıkla, kargaşa niteliğinde olanla, tabiat mevzubahis olduğunda; ölüm patolojisiyle, insanlar konusunda; onların varoluş beceriksizliğiyle.

Uyanırsın, alçaklığa, süklüm püklümlüğe, pamukla dolu bir kafaya, şahsiyet zaafına. Ölüm patolojisi ve varoluş beceriksizliğinden başka bir şeye uyanmamışsındır. Duyulur, görülür, düşünülür, ve duyduğun, gördüğün ve düşündüğün unutulur ve yaşlanılır gidilir, herkes kendi yordamınca yalnızlığa, beceriksizliğe, utanmazlığa doğru.

Hayatın diyalog olduğu yalandır, hayatın gerçeklik olduğunun da yalan oluşu gibi. Akla hayale sığmaz bir şey olmadığı gibi, rezilce bir mutsuzluktur, bir dehşet dönemidir, kısa da olsa uzun da, hoşnutsuzluk üretmekten ve melankoliden oluşan... sadece milyarlara varan ölüm sebepleri, ölüm sonuçları... Burada muazzam bir yaradılış hoşgörüsüzlüğü ile karşı karşıyayız, bizi daima umarsızlığa sev-keden, acılaştıran ve sonuçta da geberten. Yaşadık sanırız, oysa gerçekte ölmüş gitmişizdir. Tümünden bir ders aldık deriz ama olan biten itiş kakıştır sadece. Bakarız, tasarlarız, ama baktığımız ya da tasarladığımız her şeyin elimizden kayıp gittiğini seyretmek zorunda kalırız, egemenliğimiz altına almayı ya da en azından değiştirmeyi planladığımız dünyanın da elimizden kayıp gittiği gibi, geçmişin ve geleceğin de elimizden kayıp gittikleri gibi, kendi kendimizin elimizden kayıp gidişi gibi ve zamanla her şeyin bizim için imkânsız olacak olması gibi. Hepimiz bir felaket halet-i ruhiyesinde yaşarız. Yapımız anarşiye eğilimli bir yapıdır.

İçimizdeki her şey sürekli kuşkunun gözetimindedir. Ortada eblehlik olsun ya da olmasın, her şeyde katlanılmazlık vardır. Temelde dünya, ne açıdan

bakarsak bakalım, katla-nılmazlıktan ibarettir. Dünya bizim için durmadan daha katlanılmaz olur. Katlanılmaz olana tahammül edişimiz, her birimizin hayat boyu işkence ve eziyete olan yeteneğidir, bir iki ironik unsur vardır insanda, mantıkdışı bir dangalaklık, geri kalan her şey iftiradır."